

მე

ME

N2 (11) 2009

ლესბი / გეი / ბი / ტრანს ჟურნალი საქართველოში
LESBIAN / GAY / BISEXUAL / TRANSGENDER MAGAZINE IN GEORGIA

დეკრიმინალიზაცია
დეპათოლოგიზაცია

ქრონიკა
NEWS

2

საქართველო
Georgia

მსოფლიო
World

4

ინტერვიუ
INTERVIEW

ერთი სიყვარულის
ამბის გამო

Because of one love
story

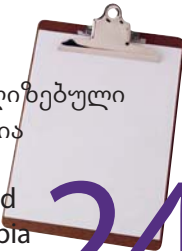

20

თემა
THEME

ინტერნალიზებული
ჰომოფობია

Internalized
homophobia

24

უფლებები
RIGHTS

ჰომოფობია საქართველოში:
ერთი მედალის ორივე მხარე

Homophobia in Georgia:
Two Sides of the Coin

6

ჯანმრთელობა
HEALTH

10

ცოდვა, დანაშაული,
დაავადება, ნორმა

Sin, Crime, Illness, Norm

რეპორტაჟი
REPORTAGE

სიამაყის გაზაფხული

ტრანზიტი: კიშინიოვი-
რიგა-ვილნიუსი-მოსკო-
ვი-ლონდონი

Spring of Pride

Transit: Chisinau-Riga-Vilnius-Moscow-London

14

30

ხელოვნება
ART

მარკ რავენჰილის
მოლოდინში
Waiting for
Mark Ravenhill

17

ევროპიდან აზიამდე

From Europe to Asia

33

მხოლოდ ქალებისთვის

For Women Only

40

კითხვარი ჰეტეროსექსუალებისათვის

heterosexuality questionnaire

ბამომცემელი: ფონდი ინკლუზივი

სტამბა: შპს "სეზანი"

თბილისი, წერეთლის გამზ.140

ტელ: 357002

lika@cezanne-web.com

ქუჩის ელექტრონული ვერსია
განთავსებულია ფონდ ინკლუზივის
ვებ-გვერდზე

www.inclusive-foundation.org

ქუჩის ბამომცემელი
მასალების ბამომცემის შემთხვევაში
აუხილებელია წყაროს მითითება.

ქუჩის ვერსიის უფასოდ

გამოცემა დაფინანსებულია
ჰოლანდიის ეროვნული ლგბ
ასოციაციის "სი-ოუ-სი ნიდერლანდისა"
(COC Netherlands) და ჰაინრიჰ ბოელის
ფონდის (Heinrich Boell Foundation) მიერ.

ქუჩის დიზაინი: printlock
ხელ, ილუსტრაციები: ანა ტაბატაძე

ნომერზე მუშაობდნენ:

ეკა აღდგომელაშვილი
პაატა საბელაშვილი
ანა კორძაია-სამადაშვილი
შორენა ძნელაძე
მარიამ გაგოშაშვილი
ჯონ ჰორანი
ნინო ბეკიშვილი

საქართველოში ჰომოსექსუალობის დეკრიმინალიზაცია ქვეყნის ევროსაბჭოში განცხადებებთან დაკავშირებული რიგი ვალდებულებების აღებას უკავშირდება. არც დეპათოლოგიზაცია გამხდარა სამეცნიერო დებატებისა თუ საჯარო მსჯელობის საგანი ჩვენთან. ცალკეული პოლიტიკოსების ოდიოზური განცხადებების გარდა, რომლებიც ხან ჰომოსექსუალობის ხელახალი კრიმინალიზაციის მოთხოვნით გამოდიან და ხან ჰომოსექსუალობის არჩევნებში მონაწილეობის აკრძალვით იმუქრებიან(!), მედია გაჯერებულია ჰომოფობიური გამონათქვამებით, სადაც ხშირად მოიხსენიებენ ჰომოსექსუალებს ავადმყოფებად.

სექსოლოგიისა და ფსიქოლოგიის, როგორც მეცნიერებების ჩამოყალიბების სანყის ეტაპზე, როდესაც ჰომოსექსუალობა პირველად გახდა მეცნიერთა შესწავლის ობიექტი, პათოლოგიზაცია გარკვეულწილად, განპირობებული იყო რელიგიური წარმოდგენებისა და საზოგადოებრივი მორალის ძლიერი გავლენით. გარდა ამისა, მეცნიერები ხშირად მხოლოდ საკუთარი პაციენტების ისტორიებს ეყრდნობოდნენ. მოგვიანებით, როდესაც სეკულარიზაციის პროცესების გაძლიერებასთან ერთად, შესაძლებელი გახდა ადამიანის სექსუალობის ბუნების უფრო ღრმა შესწავლა, მეცნიერებმა კი კვლევის მეთოდოლოგია შეცვალეს, ჰომოსექსუალობის დეპათოლოგიზაცია დღის წესრიგში დადგა.

დღეისათვის “დაავადებათა საერთაშორისო კლასიფიკატორში”, ქვეთავში, რომელიც ფსიქოსექსუალურ განვითარებასა და ორიენტაციას ეხება, ცალკე მითითებად არის გამოყოფილი, რომ თავისთავად სექსუალური ორიენტაცია არ განიხილება როგორც დაავადება და ფსიქოსექსუალურ განვითარებასთან დაკავშირებული პრობლემები თანაბრად შეიძლება იქნას გამოყენებული როგორც ჰეტერო, ისე ჰომო და ბისექსუალების მიმართ რომელიმე ჯგუფის ცალკე გამოყოფისა და პათოლოგიზების გარეშე. ამგვარ ფორმულირებას ფსიქოლოგიური პრობლემა ლტოლვის ფიზიოლოგიური პათოლოგიის სიბრტყიდან სოციალური განწყობების სფეროში გადაჰყავს, რომლის მიხედვითაც ამა თუ იმ სახის სექსუალური უპირატესობა, შესაძლოა, დისკრიმინაციის საფუძველი გახდეს საზოგადოების მხრიდან და ამით ხელი შეუწყოს ფსიქიკური პრობლემების ინიცირებას კონკრეტულ ინდივიდებში კონკრეტულ ცხოვრებისეულ გარემოებაში.

ჟურნალ “მეს” წინამდებარე ნომერი სწორედ ჰომოსექსუალობის დეკრიმინალიზაცია/დეპათოლოგიზაციისა და საზოგადოებაში არსებული ნეგატიური განწყობებისა და სტერეოტიპების ინტერნალიზებით გამოწვეულ პრობლემებს ეთმობა.

The decriminalization of homosexuality in Georgia was one of the numerous commitments the country undertook in joining the Council of Europe. Similarly, depathologization has never been a topic of serious medical debate or public discussion. Apart from odious statements by certain politicians calling variously for the recriminalization of homosexuality and for homosexuals to be denied the right to vote (!), the local media is saturated with homophobic messages in which homosexuals are often considered mentally ill.

Homosexuality first became the subject of academic study when sexology and psychology were first being established as sciences. Its widespread classification as a pathology arose due to the influence of religious notions and public morals. Furthermore, scientists often based their research on their own homosexual patients who were already undergoing treatment for other illnesses. Later on, along with the strengthening of secularization processes, it became possible to study the nature of human sexuality more in depth and researchers changed their methods. The depathologization of homosexuality was now on the agenda.

Now the subchapter dealing with psychological development and orientation in the World Health Organization's "International Classification of Diseases" contains a special remark that sexual orientation per se should not be considered an illness and that problems related to psychosexual development are distributed equally among hetero-, homo- and bisexual individuals, so there is no need to single out or pathologize any of these groups.

This provision sought to move a psychological problem from the realm of a physiological pathology of desire into the realm of prevailing social moods, according to which this or that type of sexual preference could form the basis for discrimination on the part of society and in so doing facilitate the psychiatric problems among certain individuals in certain living environments.

The main topic of the present issue of "Me" magazine is the decriminalization/depathologization of homosexuality and the problems arising from the internalization of the negative attitudes and stereotypes prevalent in society.

მედია

6 ივნისს კაფეში ადამიანის უფლებების ცენტრის მიერ ორგანიზებულ მედია კლუბის ღონისძიება ჰომოფობიის თემას დაეთმო. ღონისძიებაზე ფონდის წარმომადგენლებიც იყვნენ მინვეულები, რომლებმაც დამსწრე ჟურნალისტებს ქვეყანაში ლგბტ ადამიანების დისკრიმინაციასთან დაკავშირებით განახლებული მონაცემები გააცნეს. ცალკე მოხსენება დაეთმო ლგბტ საკითხების გაშუქებას ქართულენოვანი მედია საშუალებებით. მოხსენებების შემდეგ დისკუსია გაიმართა, სადაც ჟურნალისტებთან ერთად ნიდერლანდების სამეფოს ელჩმაც მიიღო მონაწილეობა.

ჰომოფობიის წინააღმდეგ

Media

A Media Club event devoted to the topic of homophobia was organized by the Human Rights Centre at the New Art Cafe. Representatives of the Inclusive Foundation informed journalists about discrimination against LGBT people in the country. A talk was given on the coverage of LGBT issues in the Georgian media. After reports were presented, a discussion was held in which the ambassador of the Kingdom of the Netherlands took part alongside the journalists.

Against homophobia

ფოტო: ბია გოგატიშვილი
Photo by Gia GogatiSvili

17 მაისი ჰომოფობიისა და ტრანსფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის დღეა, 2000 წლის პირველი ივნისის საქართველოში ჰომოსექსუალობისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა გაუქმდა. ამ თარიღებთან დაკავშირებით ჰაინრიხ ბოლის ფონდში გაიმართა საჯარო დისკუსია “ჰომოფობია — პირადიდან საჯარო სივრცემდე”. დისკუსიაში ფონდის წარმომადგენლებთან ერთად, მომხსენებლად მიწვეული იყო ქრისტიან-დემოკრატიული ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, ნოდარ სარჯველაძე. მოხსენებების შემდეგ დაგეგმილი დისკუსია რამდენიმე პირმა ჩაშალა. მათ თავი “მართლმადიდებელ

A public discussion titled “Homophobia, from Private to Public Space” was held at the Heinrich Böll Foundation’s Tbilisi office on 20 May. The event was timed to coincide roughly with both the International Day Against Homophobia and Transphobia on 17 May and the anniversary of the decriminalization of homosexuality in Georgia on 1 June 2000. Taking part in the discussion were representatives of the Inclusive Foundation, as well as the leader of the Christian Democratic Institute, Nodar Sarjveladze. After the presenters

მშობელთა კავშირის” წევრებად წარადგინეს. ფონდის წარმომადგენელთა მიმართ გამოთქმული პრეტენზიები “ჩვენ მოვითხოვთ, ეს უზნეო ადამიანები გააძევოთ დარბაზიდან”, მუქარასა და დამსწრე აუდიტორიის ცალკეული წარმომადგენლების მიმართ აგრესიულ ურთიერთშელაპარაკებაში გადაიზარდა. პატრულის თანამშრომლები 40 წუთის დაგვიანებით გამოცხადნენ, როდესაც წესრიგის დამრღვევებს შენობა უკვე დატოვებული ჰქონდათ. მიუხედავად იმისა, რომ მმკ-ს წევრები ღიად დაემუქრნენ ბიოლის ფონდის წარმომადგენელსა და დისკუსიის მოდერატორს, ადგილზე მოსულ კრიმინალისტებს სისხლის სამართლის საქმე არ აღუძრავთ.

ვიზიტები

ფონდის წარმომადგენლები მოლდოვის გეი პრაიდს მეორედ დაესწრნენ. პრაიდის ფარგლებში დაგეგმილი სხვადასხვა ღონისძიებების ფარგლებში მათ მონაწილეობა მიიღეს ტრენინგში, რომელიც ლგბტ პრობლემებზე მედიასთან თანამშრომლობის საკითხებს ეხებოდა. ინკლუზივის წარმომადგენლები დაესწრნენ პრაიდის სხვა ღონისძიებებსაც და ყვავილებით შეამკეს სტალინური რეპრესიების მსხვერპლთა მემორიალი.

რიგაში მორიგი გეი პრაიდი გაიმართა. წელს მას ბალტიის “მეგობრობის დღეები” ეწოდა, რადგან ჰომოფობიურ გარემოში მომუშავე ჩვენმა კოლეგებმა ძალთა გაერთიანება რეგიონალური ღონისძიებით გადაწყვიტეს. ილგა ევროპის აღმასრულებელი საბჭოს სხვა წევრებთან ერთად, მსვლელობაში ფონდის წარმომადგენელიც იღებდა მონაწილეობას.

საქართველოს შვედური ორგანიზაცია RFSU-ს წარმომადგენლები ეწვივნენ, რომლებიც გაეცნენ ფონდის და მისი პარტნიორი ორგანიზაციების საქმიანობას მომავალი თანამშრომლობის პერსპექტივების გათვალისწინებით.

კვლევა

ფონდმა დაასრულა ლგბტ ჯგუფის სქესობრივი ქცევის სეგმენტურად სპეციფიური კვლევა. გამოკითხვაში მონაწილეობა მიიღო 72 რესპონდენტმა. კვლევა საკმაოდ მოცულობითი იყო და მიზნად ისახავდა დაედგინა ჯგუფის წევრთა ხელმისაწვდომობა თავდაცვის საშუალებებზე, მათი ინფორმირებულობის დონე უსაფრთხო სექსთან დაკავშირებით, სამედიცინო მომ-

spoke, several persons calling themselves members of the radical Union of Orthodox Parents disrupted the discussion. They stated grievances against the Foundation, saying “we demand that these immoral people be forced to leave”, and issued threats; they then aggressively argued with audience members. Police arrived at the scene 40 minutes after they were called, long after the people who disrupted the event had left the building. Despite the fact that the disrupters had openly threatened a representative of the Böll Foundation and the moderator of the discussion, the police did not open a criminal case.

Visits

For the second time, representatives of the Inclusive Foundation attended Moldova’s Gay Pride festival. They took part in a training on relations with the media concerning LGBT issues. Inclusive representatives participated in various other events and laid flowers at the memorial to the Stalinist repressions.

Another Gay Pride festival was held in Riga. This year it was called Baltic Friendship Days, since our colleagues, who also work in a homophobic environment, decided to unite many forces through holding regional events. Inclusive representative took part in the parade, alongside other members of ILGA Europe’s executive board.

Representatives of the Swedish organization RFSU visited Georgia to familiarize themselves with the activities of the Inclusive Foundation with an eye towards prospects for future cooperation.

Survey

The Inclusive Foundation completed its segment-specific survey about LGBT sexual behaviour. Seventy-two people were interviewed in the study, which was comprehensive and sought to determine group members’ accessibility to means of protection, how informed they are about safer

სახურების ხელმისაწვდომობა (პროფესიონალთა სენსიტიურობის გათვალისწინებით), დისკრიმინაციის გამოვლინების სიხშირე ფორმებისა და გამოვლენის ადგილის მიხედვით და სხვ. კვლევის მეშვეობით ისიც გახდა ცნობილი, თუ რამდენად ზემოქმედებს ეს ფაქტორები ჯგუფის წევრების ქცევაზე და რამდენად მოახერხა ფონდმა მდგომარეობაზე ზეგავლენის მოხდენა ჯანმრთელობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული აქტივობებით. კვლევის შედეგების მოკლე მიმოხილვას ჟურნალის შემდგომ ნომერებში შემოგთავაზებთ.

sex, their access to medical services (from the standpoint of the sensitivity of health professionals), the forms, frequency and context of discrimination etc. The study also showed how these factors influence the behaviour of LGBT people and to what extent the Inclusive Foundation has been able to impact the situation through its activism within the framework of the health programme. A brief overview of the survey results will be presented in the next issue of the magazine.

IDAHO

1990 წლის 17 მაისს მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ ჰომოსექსუალობა ფსიქიკური დაავადებების სიიდან ამოიღო. სწორედ ამიტომ აირჩია ეს თარიღი მსოფლიო ლგბტ მოძრაობამ ჰომოფობიისა და ტრანსფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღედ (IDAHO). ეს დღე უკვე მეხუთედ აღინიშნა და თითქმის მთელი მსოფლიო მოიცვა. ამ თარიღთან დაკავშირებით ჩეხეთის რესპუბლიკამ, როგორც იმხანად ევროკავშირის პრეზიდენტმა ქვეყანამ, სპეციალური განცხადება გააკეთა ჰომოფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის აუცილებლობაზე. აღსანიშნავია, რომ ამ განცხადებას საქართველომაც მოაწერა ხელი.

IDAHO

On 17 May 1990 the World Health Organization officially removed homosexuality from the list of mental illnesses. This is why the date has been selected by the LGBT movement as the International Day Against Homophobia and Transphobia (IDAHO). The occasion was marked for the fifth time this year, and various activities were held throughout the world. The Czech Republic, in the capacity of president country of the European Union, issued a special statement about the need to combat homophobia. It is noteworthy that Georgia was among the countries signing on to the document.

კვლავ ლიტვა

ლიტვის სეიმამ (პარლამენტი) აბსოლუტური უმრავლესობით დაამტკიცა კანონი “არასრულწლოვანთა საჯარო ინფორმაციის მავნე ზეგავლენისაგან დაცვის შესახებ”, რომლის მიხედვითაც ჰომოსექსუალობაზე და ბისექსუალობაზე საუბარი და ნებისმიერი სახით ინფორმაციის გავრცელება საჯარო სივრცეში, რომელიც არასრულწლოვანთათვის შეიძლება ხელმისაწვდომი იყოს, კანონით აიკრძალა. ამ კანონის მიხედვით ჰომოსექსუალობაზე საუბარი გაუთანაბრეს ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ძალადობის, გვამის ან დასახიჩრებული სხეულის ჩვენებასა და ისეთი სახის ინფორმაციის გავრცელებას, რომელიც შიშს და კომპარებს იწვევს ან პოტენციურად თვითმკვლელობის გამოწვევი მიზეზი შეიძლება გახდეს. ევროპარლამენტმა მწვავე განცხადებები

More Lithuania

The Lithuanian Seimas (parliament) overwhelmingly approved a law “on protecting minors from the detrimental effect of public information” that prohibited publicly speaking about homosexuality or bisexuality and disseminating related information that in any form could be accessible to minors. The law effectively equates speaking about homosexuality with physical or psychological violence, showing dead or disfigured human bodies and disseminating information that causes fear or nightmares and can potentially lead to suicide. The European Parliament issued harsh statements over the matter. The Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE) also strongly condemned

ლიტვის პარლამენტმა მიიღო
კანონი, რომლის ქრძალვს
ჰომოსექსუალობაზე საჯაროდ
საუბარს. ევროპარლამენტმა
მწვავე განცხადებები გააკეთა
ამ ფაქტთან დაკავშირებით.

გააკეთა ამ ფაქტთან დაკავშირებით. ევროპის საბჭოს
საპარლამენტო ასამბლეამაც დაგმო ამ კანონის მიღე-
ბა. აღსანიშნავია, რომ სტრასბურგის სესიაზე მყოფი
საქართველოს დეპუტაციიდან ამ განცხადებისათვის
ხელი არავის მოუწერია. ევროპის ქვეყნებში ლიტ-
ვის საელჩოებთან საპროტესტო აქციები გაიმართა.
საქართველოდან სამშობლოში დაბრუნებულმა პრე-
ზიდენტმა ვალდას ადამკუსმა თავისი საპრეზიდენტო
ვადის გასვლამდე ამ კანონს ვეტო დაადო და სეი-
მას დაუბრუნა განსახილველად. სეიმამ ხმათა კიდევ
უფრო დიდი რაოდენობით უკუაგდო პრეზიდენტის
ვეტო და კანონზე ხელმოწერა უკვე ახლად არჩეულ
ქალ პრეზიდენტს, დალია გრიბაუსკაიტეს მოუწია,
მისივე თქმით – სინანულის გრძნობით.

the law, though none of the Georgian MPs taking
part in the PACE session in Strasbourg signed the
statements to this effect. Protest rallies were held
at Lithuanian embassies in various European coun-
tries. Upon returning home from Georgia, Lithu-
anian President Valdas Adamkus vetoed the bill
shortly before the expiration of his term and sent it
back to the Seimas for further discussions. But Sei-
mas members overrode the president's veto, this
time with an even greater number of votes. The
new, president, Dalia Grybauskaitė, was left to sign
the bill into law; she said she did so with regret.

LITHUANIAN PARLIAMENT HAD ADOPTED

THE LAW THAT PROHIBITS SPEAKING OF

HOMOSEXUALITY IN PUBLIC. THE EUROPEAN

PARLIAMENT ISSUED HARSH STATEMENTS

OVER THE MATTER.

ევროპარლამენტი

2009 წლის 4-7 ივნისს ევროპარლამენტის არ-
ჩევნები გაიმართა. არჩევნების შედეგების
მიხედვით სოციალისტების პოზიციები შესუსტდა და
მემარჯვენე-ცენტრისტი ევროპის ხალხთა პარტიის
დეპუტატები (EPP) ევროპარლამენტში ყველაზე დიდ
დაჯგუფებად კვლავ რჩება. ამ შედეგების პარალელურად
გაირკვა, რომ ილგა ევროპის მიერ არჩევნებამდე წამოწ-
ყებული კამპანიის “შეინუხე თავი” მეშვეობით არჩეული
დეპუტატების 19% ერთგულია ლგბტ ადამიანების თანას-
წორების მოთხოვნისა. კამპანიის მიზანი არჩევნებამდე
კანდიდატების ხელმოწერების მობილიზაცია იყო. ილგა
ევროპის 10 პუნქტიან მიმართვას 835-მა კანდიდატმა
მოაწერა ხელი, მათგან 139 კი ევროპარლამენტში აირ-
ჩიეს.

European Parliament

Elections to the European Parliament were held
on 4-7 June. The poll results weakened the in-
fluence of groups espousing socialist ideals and
left the centre-right European People's Party with
the largest presence in the parliament. Thanks in
large part to ILGA Europe's campaign “Be Bothered”,
19 per cent of elected MEPs are committed to ad-
vancing LGBT people's demands for equality. The
campaign sought to get candidates for MEP seats
to sign ILGA Europe's 10-point appeal outlining
LGBT demands for equality. 835 candidates signed
on and 139 of them were elected to the European
Parliament.

ჰომოფობია საქართველოში: ერთი მედალის ორივე მხარე

Homophobia in Georgia: Two Sides of the Coin

ლგბტ აქტივისტებმა წელს მეხუთედ აღნიშნეს 17 მაისი, როგორც ჰომოფობიისა და ტრანსფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღე (IDAHO). ეს თარიღი უკავშირდება მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის (WHO) მიერ ჰომოსექსუალობის ფსიქიკური დაავადებების ჩამონათვალიდან ამოღებას 1990 წლის 17 მაისს.

ამ დღის აღნიშვნა წელს აქტივისტთა წრეს გაცდა. რამდენიმე ქვეყანაში ეს დღე უკვე ოფიციალურად აღინიშნება, ხოლო ევროკავშირმა 16 მაისს, ბრიუსელში ოფიციალური განცხადებით დაგმო ჰომოფობია. აღსანიშნავია, რომ ამ განცხადებას საქართველოც შეუერთდა.

რამდენად ასახავს საქართველოს ევროკავშირის განცხადებასთან შეერთება ქვეყანაში არსებულ რეალურ სურათს? ამის გარკვევას სტატიაში შევეცდებით.

ჰომოფობია

ჰომოფობია კრებითი ტერმინია და ლგბტ ადამიანების მიმართ შიშსა და სიძულვილს ნიშნავს, თუმცა, თანამედროვე ლგბტ მოძრაობაში ხშირად იყენებენ მხოლოდ გეი მამაკაცების მიმართ სიძულვილის აღსანიშნავადაც. შესაბამისად, ცალკე ტერმინებს ხმარობენ ჯგუფის სხვა წევრების მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულების აღსაწერად — ლესბიფობია, ბიფობია და ტრანსფობია. განასხვავებენ ინსტიტუციონალიზებულ და შეთვისებულ ჰომოფობიას, რომელიც საკუთარი თავისა და ჯგუფის სხვა წევრთა წინააღმდეგაა მიმართული (ინტერნალიზებული ჰომოფობია, ვრცლად იხ. სტატია რუბრიკაში “თემა”). ამ შემთხვევაში ჩვენ ინსტიტუციონალიზებულ ჰომოფობიაზე შევჩერდებით.

მრავალ ქვეყანაში ჰომოსექსუალობა კრიმინალიზებულია. კერძოდ, გაეროს წევრ 80-მდე

On 17th of May International day against homophobia and transphobia (IDAHO) was marked by LGBT activists for the fifth time. This date relates to World Health Organization's decision to withdraw homosexuality from the list of mental disorders back in 1990.

Celebration of this day has gone beyond just activists. Several countries started officially marking this day. This year European Union delivered a statement condemning homophobia, which by the way was joined by Georgia.

I will try to find the link between this kind of declared support from Georgian state to the real state of affairs below in the article.

Homophobia

Homophobia stands for the fear and hatred to LGBT people, though in a modern day movement many attribute this term to the hatred specifically toward gay men. In this case terms – lesbiphobia, biphobia and transphobia might be used to focus on different segments of community. Homophobia can be institutionalized as well as learned during the process of socialization of a person. The latter can be targeting one's self (See the article on internalized homophobia in Theme section of the issue) as well as other members of community. The present article addresses the institutional homophobia.

Around 80 UN member states criminalize consented adult same sex sexual practice, among which 5 countries and 2 territories condemn it to death. Many states oppress homosexuality through mass detention, raiding meeting places, forced genital surgery of non-Trans, excluding from the fields of military and education etc.

სახელმწიფოში ზრდასრული ადამიანების ერთსქესიანი და ნებაყოფლობითი სქესობრივი აქტი სისხლის სამართლის დანაშაულად ითვლება. მათგან 5 სახელმწიფოსა და 2 სახელმწიფოს ცალკეულ ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ასეთი კავშირი სიკვდილითაც კი ისჯება. მრავალი სახელმწიფო ხელს უწყობს ლგბტ ადამიანების შევიწროვებას სხვადასხვა მეთოდებით (მასობრივი დაპატიმრებები, თავშეყრის ადგილების რეიდები, იძულებითი სქესის შეცვლის ოპერაცია, როდესაც პიროვნება არ არის ტრანსგესუალი, თავდაცვისა და განათლების სფეროებში ლგბტ ადამიანთა მუშაობის შეზღუდვა და ა.შ.).

ჰომოფობია და ქართული სახელმწიფო

ქრონოლოგიურად მიეყვება სახელმწიფოს დამოკიდებულების ცვლას ჰომოსექსუალობის მიმართ უახლეს ისტორიაში.

საქართველოში მამაკაცთა ჰომოსექსუალობის საერო კანონებით დასჯის ტრადიცია მეფის რუსეთიდან იღებს სათავეს და სტალინის მმართველობის პერიოდში კიდევ უფრო მწვავე ხასიათს იძენს. ჰომოსექსუალობის დეკრიმინალიზაცია კი საქართველოს ევროპის საბჭოში გაწევრიანებისას მოხდა, როდესაც საქართველოს დაეკისრა მთელი რიგი საკითხების საკანონმდებლო დონეზე ახლებურად დარეგულირება და მათ შორის სისხლის სამართლის ახალი კოდექსის მიღება, რომელშიც “მამათმავლობის” მუხლი აღარ იქნებოდა. დეკრიმინალიზაცია ყოველგვარი საჯარო განხილვის გარეშე მოხდა. ამიტომ ბევრმა ჩვენმა თანამოქალაქემ დღემდე არ იცის, რომ ჰომოსექსუალობა კანონით დასჯადი ქმედება აღარ არის და არც ის, რომ აღარც პათოლოგიად მიიჩნევა. საბოლოოდ, დეკრიმინალიზაცია 2000 წლის 1 ივნისს მოხდა, როდესაც სისხლის სამართლის ახალი კოდექსი შევიდა ძალაში. აღსანიშნავია, რომ ამ მუხლით გასამართლებაზე ერთგვარი დე ფაქტო მორატორიუმი დაწესდა და ეროვნული დამოუკიდებლობის პერიოდში არავინ გასამართლებულა. თუმცა ამ მუხლის არსებობა სამართალდამცავ ორგანოებს არაერთხელ გამოუყენებიათ რეკრუტირებისათვისა და სასურველი ჩვენებების მისაღებად.

საქართველო ევროსაბჭოს წევრობასთან ერთად ევროპის ადამიანის უფლებების კონვენციას მიუერთდა. ამ კონვენციის მე-14 მუხლზე, რო-

Homophobia and Georgian state

History of criminalizing same sex activity by civil laws date back to Czar's Russian rule and aggravates with Stalin's reign. Decriminalization on the other hand is connected to Georgia's membership to Council of Europe. 10 years ago, Georgia was tasked to re-regulate number of issues as the part of commitments undertaken during membership talks. This list of necessary legislative changes including withdrawal of the “sodomy article” in new criminal code of Georgia. As decriminalization was never a subject of public discussion many of our nationals do not know that same sex act between consenting adults is no longer a punishable deed.

„საქართველო ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში (ევროკავშირის წევრი გალტიისპირათის სახელმწიფოების გამოკლებით) ლგბტ საკითხებთან მიმართებაში ყველაზე პროგრესული კანონმდებლობით გამოირჩევა. სამწუხაროდ, იგივეს ვერ ვიტყვით რეალურ მდგომარეობაზე“.

„GEORGIA HAS THE MOST PROGRESSIVE LEGISLATION IN RELATION TO LGBT ISSUES AMONG OTHER POST-SOVIET STATES EXCEPT FOR BALTIC EU MEMBER STATES. UNFORTUNATELY THE PRACTICE TELLS THE QUITE OPPOSITE“.

მელიც სხვადასხვა ნიადაგზე დისკრიმინაციის აკრძალვას ეხება და რომელშიც სექსუალური ორიენტაცია უშუალოდ არ არის ნახსენები, გაკეთდა მე-12 ოქმი, რომელიც სპეციფიურად მიუთითებს, რომ სექსუალური ორიენტაციის ნიადაგზე დისკრიმინაცია აკრძალულია. ეს ოქმი ხელმოწერილი და რატიფიცირებულია საქართველოს მიერ და შესრულებისათვის სავალდებულოა.

2006 წელს ძალაში შევიდა შრომის კანონთა კოდექსი, რომლის 2.3 მუხლის მიხედვითაც სექსუალური ორიენტაციის ნიადაგზე დისკრიმინაცია აკრძალული ხდება შრომით ურთიერთობებში (დისკრიმინაციის სხვა საფუძვლებთან ერთად). ამის გარდა არსებობს კიდევ ერთი კანონი, რომელიც იმავე ნიადაგზე დისკრიმინაციას კრძალავს — პაციენტთა უფლებების შესახებ კანონი მეორე გამონაკლისია, რომელიც სექსუალური ორიენტაციის მოიცავს.

სახელმწიფოს პოზიციის განსაზღვრისათვის ბოლო პერიოდში ორი მნიშვნელოვანი ფაქტი მოხდა. 2008 წლის დეკემბერში საქართველომ ხელი მოაწერა საფრანგეთის მიერ ევროკავშირის სახელით გაკეთებულ განცხადებას, რომელმაც გაეროს გენერალურ ასამბლეაზე ჰომოსექსუალური ურთიერთობის სისხლის სამართლებრივი დევნა დაგმო.

შემთა აღინიშნა, რომ საქართველომ აგრეთვე მოაწერა ხელი ჩეხეთის მიერ ევროკავშირის სახელით გაკეთებულ განცხადებას ჰომოფობიის დაგმობის თაობაზე.

მედიის მეორე მხარე

საქართველო ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში (ევროკავშირის წევრი ბალტიისპირეთის სახელმწიფოების გამოკლებით) ლგბტ საკითხებთან მიმართებაში ყველაზე პროგრესული კანონმდებლობით გამოირჩევა. სამწუხაროდ, იგივეს ვერ ვიტყვით რეალურ მდგომარეობაზე. სახელმწიფო, ერთი მხრივ, ცდილობს ლიბერალური დემოკრატიის სახე შეინარჩუნოს ევროპელი პარტნიორების წინაშე, მაშინ, როდესაც ლგბტ საკითხებზე მუშაობას საკუთარ მოვალეობად არ მიიჩნევს. ასე განსაჯეთ, სახალხო დამცველის აპარატის მიერ თემიდან დისტანცირების არაერთი ფაქტი, სისხლის დონორობის შეზღუდვა ჰომოსექსუალი მოქალაქეებისათვის, ტელემაუწყებლებზე ზემოქმედება ლგბტ თემატიკის გაშუქებისას, ადამიანის უფლებების დაცვისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის საპარლამენტო კომიტეტში ლიად ჰომოფობი დეპუ-

Neither do many know that homosexuality is no longer treated as a disease. Eventually, decriminalization arrived by June the 1st 2000, when new criminal code entered into force. It is worth noting that there was kind of informal moratorium on punishment on this grounds after independence from Soviet Union and before decriminalization, though, reportedly law enforcers used presence of the article as means of recruiting or mastering necessary testimonies by those blackmailed with “sodomy article” in the law.

Along with joining the Council of Europe, Georgia also became a party to European Convention on Human Rights. The article 14 of this convention lists the grounds of non-discrimination among which sexual orientation is not listed. However, under protocol 12 on the article 14 widens the list of the grounds and interprets the article to be inclusive of non-discrimination ground of sexual orientation. The protocol is signed and ratified by Georgian state and has a legal force.

In 2006, new labor code entered into force. Article 2.3 of the new law lists sexual orientation as the prohibited ground for discrimination in employment among other grounds. There is the second exception case of the law that directly mentions sexual orientation. Namely, the law on penitents’ rights also has sexual orientation covered.

To determine the formal standing of the Georgian state two important facts occurred. In December 2008, during the UN General Assembly, Georgia signed the statement on sexual orientation and gender identity (SOGI declaration) delivered by France on behalf of the EU. As we mentioned in the beginning of the article, Georgia also signed the EU statement condemning homophobia.

The other side of the coin?

Georgia has the most progressive legislation in relation to LGBT issues among other post-Soviet states except for Baltic EU member states. Unfortunately the practice tells the quite opposite. On one hand the state continues convincing European partners in its liberal democracy image, on the other it does not regard LGBT related work as its duty. For illustrating this reality few examples can be remembered: Public Defender’s Office (Ombudsman’s office) had distanced itself from the issue several times; government had interfered with TVs to stage LGBT related plots; Blood donorship

ტატების მოღვაწეობა და სხვა მრავალი.

ამ მდგომარეობის დოკუმენტირებისათვის ფაქტობრივი მასალა უხვად დაგროვდა. თუმცა, თვალსაჩინოებისათვის სახალხო დამცველის თანამდებობის კანდიდატის, დიმიტრი ლორთქიფანიძის გამონათქვამებიც კმარა ჰომოსექსუალობის ხელახალი კრიმინალიზაციის შესახებ, რაზეც პარლამენტის სხვა წევრებმა სათანადო რეაგირება არ მოახდინეს. თვით ის ფაქტი, რომ ბატონ ლორთქიფანიძეს ადამიანის უფლებების დაცვის და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობა ჯერ კიდევ უჭირავს საქართველოს რეალობაში ინსტიტუციური ჰომოფობიის არსებობას უსავეს ხაზს (ამ საკითხზე დამატებითი ინფორმაცია იხილეთ ჟურნალის შემდეგ ნომერში).

პაატა საბელაშვილი

is restricted for homosexual citizens of Georgia; Openly homophobic persons have permanently held senior positions in the parliamentary committee on human rights and civil integration; and many more.

There is more than sufficient amount of documented facts, though the most recent and vivid case to show the real side of the coin is the speech by the candidate for Ombudsman's office Dimitri Lortkipanidze, who stated that homosexuality shall be criminalized again. His fellow parliament members did not find it necessary to condemn this statement. And the fact that Mr. Lortkipanidze still holds the office of deputy head of human rights parliamentary committee only underlines the strength of institutional homophobia in Georgia (see more on this incident in the next issue).

Paata Sabelashvili

სოდვა, დანაშაული, დაავადება, ნორმა

Sin, Crime, Illness, Norm

ჰომოსექსუალობის ნორმალიზაცია დეკრიმინალიზაციასა და ჰომოსექსუალთა სამოქალაქო უფლებების აღიარების გარდა, მის დეპათოლოგიზაციასაც გულისხმობს. 1973 წელს “ამერიკის ფსიქიატრთა ასოციაციამ”¹ ჰომოსექსუალობა ფსიქიკურ აშლილობათა სიიდან ამოიღო, რითაც აღიარა, რომ ჰომოსექსუალობა ადამიანის სექსუალობის გამოხატვის მისაღები ფორმაა. 1975 წელს ამ გადაწყვეტილებას “ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციაც”² მიუერთდა, 1990 წელს კი “მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ” დაადასტურა ეს გადაწყვეტილება დაავადებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციაში (მე-10-ე შესწორება)³ შესაბამისი ცვლილების შეტანით. თუმცა, სამედიცინო აზროვნების განვითარების ლოგიკურ შედეგს, წინ საინტერესო კვლევები და ცხარე დებატები უძღვოდა.

წარმოდგენა ჰომოსექსუალურ ქცევაზე, როგორც ცოდვაზე, იუდაიზმში ჩამოყალიბდა და მისგან სხვა მონოთეისტურმა რელიგიებმა მიიღეს მემკვიდრეობით. ითვლება, რომ იუდაიზმის მკვეთრად უარყოფითი დამოკიდებულება ჰომოსექსუალობის (ისევე, როგორც სექსუალობის სხვა გამოვლინებებთან, რომელიც არ უკავშირდება რეპროდუქციას და არაა რეგლამენტირებული ქორწინებით) მიმართ, უკავშირდებოდა ახლო აღმოსავლურ რელიგიურ კულტებთან კონკურენციას: ძველი იუდეველების მეზობელი ტომები ნაყოფიერების კულტს სცემდნენ თავიანთს და ქორწინების გარეშე სექსუალური პრაქტიკა ჩვეულებრივი რამ იყო.

ჰომო და ბისექსუალური ურთიერთობის ზოგიერთ ფორმას ძველ საბერძნეთშიც სასვებით ბუნებრივად მიიჩნევდნენ. ცხადია, ძველი საბერძნეთის მცხოვრებთა უმეტესობა ჰეტეროსექსუალურ ქორწინებაში იმყოფებოდა, მაგრამ ჰომოსექსუალური კავშირები მამაკაცთა შორის არ ითვლებოდა არც სირცხვილად და არც ცოდვად, ზოგან კი (მაგალითად სპარტაში), მოზრდილ მამაკაცსა და მოზარდს შორის ურთიერთობა სოციალურადაც იყო გაფორმებული.⁴ ჰომოსექსუალური ურთიერთობები არც ძველ რომში იკრძალებოდა კანონით. ქორწინება ორ მამაკაცს ან ორ ქალს შორის აღიარებული იყო საზოგადოების მიერ. ცნობილია, რომ რამდენიმე იმპერატორი (მათ

Alongside decriminalization and the recognition of homosexuals' civil rights, the normalization of homosexuality also implies its depathologization. In 1973 the American Psychiatric Association (APA) removed homosexuality from its list of mental illnesses¹ and in so doing acknowledged that homosexuality is an acceptable expression of human sexuality. In 1975 the American Psychological Association² backed that decision and in 1990 the World Health Organization joined in by amending its “International Classification of Diseases” (amendment No 10)³. This logical result of the development of medical thinking was preceded by interesting studies and heated debates.

The notion of homosexual behaviour as a sin originated in Judaism and was inherited by the other monotheistic religions. It is thought that Judaism's sharply negative attitude towards homosexuality (like other manifestations of sexuality not linked to reproduction and confined to marriage) stemmed from competition with eastern religious cults: the Jews' neighbouring tribes worshipped a fertility cult in which sex outside of marriage was a common practice.

Several forms of homosexual and bisexual relations were considered absolutely natural in ancient Greece as well. While the majority of residents of ancient Greece were in heterosexual marriages, homosexual relations between men were considered neither shameful nor sinful. In some places, e.g. Sparta, relations between grown men and teenage boys were legally recognized⁴. Homosexual relations were not banned in ancient Rome either, where marriages between two men or two women were recognized by society. Several emperors, e.g. Nero, are known to have been married to men.⁵

It is widely thought that the Christian religion has condemned homosexuality from the very start, though some historians disagree. In his book Christianity, Social Tolerance and Homosexuality,⁶ John Boswell maintains that the European Catholic Church did not express any hostility towards homosexuality until the

შორის ნერონი), დაქორწინებული იყო მამაკაცზე.⁵ დღეს ითვლება, რომ ქრისტიანული რელიგია თავიდანვე განიკითხავდა ჰომოსექსუალობას, თუმცა, ზოგიერთი ისტორიკოსი არ ეთანხმება ამ მოსაზრებას. ჯონ ბოსუელი თავის ნაშრომში “ქრისტიანობა, საზოგადოებრივი შემწყნარებლობა და ჰომოსექსუალობა”, ამტკიცებს, რომ კათოლიკური ევროპა XII საუკუნის ბოლომდე არ ამჟღავნებდა მტრულ დამოკიდებულებას ჰომოსექსუალთა მიმართ. ჰომოსექსუალობის წინააღმდეგ ბრძოლისას კათოლიკური ეკლესია ძირითადად წმ. ავგუსტინესა და წმ. თომა აკვინელის შრომებს იყენებდა. ორივე მათგანის აზრით, ნებისმიერი სექსუალური აქტი, რომელიც გამოიწვევს ჩასახვის შესაძლებლობას, არაბუნებრივია და შესაბამისად, ცოდვილი. ეკლესია სექსუალური ქცევის მარეგულირებელ მძლავრ ძალად გადაიქცა. შუა საუკუნეებში ჰომოსექსუალობაში დადანაშაულება მხოლოდ გარყვნილად და ცოდვილად შერაცხვას როდი ნიშნავდა. იმავდროულად, ისინი მოლაღატებად და ერეტიკოსებად ითვლებოდნენ.⁶ საზოგადოებრივი ცხოვრების სეკულარიზაციასთან ერთად, ეკლესიის ძალაუფლების ნაწილი სახელმწიფოს ხელში გადავიდა. ასე იქცა ცოდვა დანაშაულად საზოგადოების წინაშე.

XIX საუკუნეში, სეკულარიზაციის პროცესები კიდევ უფრო გაძლიერდა, რამაც გავლენა მოახდინა საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების განვითარებაზეც. თუმცა, ფსიქოლოგიისა და სექსოლოგიის, როგორც ახალგაზრდა მეცნიერებების ჩამოყალიბების სანყის სტადიაზე, მაინც შეიმჩნევა რელიგიური წარმოდგენებისა თუ ვიქტორიანული მორალის ძლიერი გავლენა.⁷

ჰომოსექსუალობის ფსიქიკურ აშლილობად კლასიფიცირების პირველი მცდელობა სექსოლოგიის ერთ-ერთი პიონერის რიჰარდ კრაფტ-ებინგის⁸ სახელს უკავშირდება, რომელმაც თავის ფუნდამენტურ ნაშრომში “სქესობრივი ფსიქოპათიები” ჰომოსექსუალობა სექსუალურ ქცევის პათოლოგიებს შორის მოიხსენია. კრაფტ-ებინგი ჰომოსექსუალობის მიზეზად მემკვიდრეობით დეფექტებს ასახელებდა, თუმცა, არ გამოიწვევდა “შეძენის” ფაქტორსაც. XIX საუკუნის ბოლოს, კარლ ულრიხმა⁹ და მაგნუს ჰირშფელდმა¹⁰ ეჭვქვეშ დააყენეს დამოკიდებულება ჰომოსექსუალობის, როგორც პათოლოგიის მიმართ. მათი აზრით, ჰომოსექსუალობის ავადმყოფობად ჩათვლა არასწორი იყო, რადგან ის არ აყენებდა ვნებას თავად ამ იდენტობის მქონე ადამიანს. თუმცა, როგორც ჰერშფელდის, ისე კრაფტ-ებინგის იდეები, მოგვიანებით ფროიდის ფსიქოანალიტიკურმა თეორიამ

end of the 12th century.

The modern Catholic Church, however, has fought against homosexuality, citing mainly the works of St Augustine and Thomas Aquinas. Both considered that any sexual act that does not entail the possibility of conception was unnatural and, accordingly, sinful. The church became a powerful force in regulating sexual behaviour. In the Middle Ages, being accused of homosexuality hardly meant only being declared perverted and sinful. Such people were also considered traitors and heretics.⁶ With the secularization of public life, part of the Church's power was transferred to the state. This is how a sin became a crime against society.

” მიღებული მოსაზრებები არ ნიშნავს, რომ ჰომოსექსუალები ყოველთვის ჯანმრთელი არიან ემოციური თვალსაზრისით, ისევე როგორც არ აღასტურებს იმას, რომ ჰეტეროსექსუალები არასოდეს ვარდებიან დეპრესიაში “.

” THIS DATA DO NOT INDICATE THAT HOMOSEXUALS ARE ALWAYS EMOTIONALLY HEALTHY NOR DO THEY IMPLY THAT HETEROSEXUALS NEVER FALL INTO DEPRESSION ”.

By the 19th century, secularization processes had grown stronger and come to influence the development of natural sciences as well. Yet even psychology and sexology, as young sciences in the beginning stage of their formation, came under the strong influence of religious notions and Victorian morals.⁷

შეავიწროვა, რომელიც ჰომოსექსუალობის წარმოშობის მიზეზად კასტრაციის ყოვლისმომცველ შიშს ასახელებდა.

ჰომოსექსუალობის, როგორც დაავადების შესახებ დამოკიდებულების განმტკიცებას დიდად შეუწყო ხელი ფსიქოანალიზის მზარდმა პოპულარობამაც. მეცნიერთა მთელი არმია ცდილობდა ჰომოსექსუალი პაციენტების “განკურნებას” ხანგრძლივი იზოლაციის, ელექტროშოკის, ჰორმონალური პრეპარატების გამოყენებითა და სხვა მეთოდებით.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ სიტუაცია ნელ-ნელა შეიცვალა. მეცნიერებმა ყურადღება მიაქციეს იმ პირობებსაც, რომლებშიც ტარდებოდა კვლევები — აღმოჩნდა, რომ მეცნიერთა ის ნაწილი, რომელიც ჰომოსექსუალთა ფსიქიკურ დისადაპტაციაზე საუბრობდა, ამგვარ დასკვნებს ციხეში მყოფ ჰომოსექსუალთა კვლევის შედეგებზე ამყარებდა. ფსიქოანალიტიკოსები საკუთარ ჰომოსექსუალ პაციენტთა ავადმყოფობის ისტორიებს იყენებდნენ. ამგვარ არაშემთხვევითად შერჩეულ ჯგუფებთან მუშაობას მეცნიერები ჰომოსექსუალობასა და ფსიქიკურ დაავადებებს შორის ცალსახა კავშირის არსებობის დაუსაბუთებელ მტკიცებამდე მიჰყავდა.

1957 წელს, ეველინ ჰუკერმა ჩაატარა კვლევა,¹¹ რომელშიც დაახლოებით ერთნაირი ასაკის, განათლებისა და ინტელექტის მქონე ჰომო და ჰეტეროსექსუალებმა მიიღეს მონაწილეობა. ისინი არც პატიმრები იყვნენ და არც რაიმე ფსიქიკური აშლილობა ჰქონდათ. ანონიმური ტესტირების შედეგები მან ექსპერტ ფსიქოლოგთა ჯგუფს გადასცა, რომელთაც კვლევის მონაწილეთა სექსუალურ ორიენტაციაზე ინფორმაციის არარსებობის პირობებში უნდა შეეფასებინათ შედეგები. ექსპერიმენტმა აჩვენა, რომ ფსიქოლოგებმა ვერ შეძლეს განესხვავებინათ ამ ორი ჯგუფის წევრები. მოგვიანებით, მსგავსი გამოკვლევების სერია, რომლებშიც ადარებდნენ ჰომო და ჰეტეროსექსუალთა ფსიქოლოგიური ტესტირების შედეგებს, გაგრძელდა. მონაცემთა ანალიზმა აჩვენა, რომ ემოციური გადახრებისა და ფსიქიკური დაავადებათა სიხშირის მიხედვით, ეს ჯგუფები არ განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან.¹²

ცხადია, მიღებული მონაცემები არ ნიშნავს, რომ ჰომოსექსუალები ყოველთვის ჯანმრთელი არიან ემოციური თვალსაზრისით,¹³ ისევე როგორც არ ადასტურებს იმას, რომ ჰეტეროსექსუალები არასოდეს ვარდებიან დეპრესიაში და არ განიცდიან შფოთვის. თუმცა, ამ მონაცემების საფუძველზე, მეცნიერებს შეუძლიათ განაცხადონ, რომ ჰომოსექსუალობა, როგორც ასეთი, არ შეიძლება ჩაითვალოს ფსიქიკური

Richard Krafft-Ebing,⁸ a pioneer in the field of sexology, is known as the first person to attempt to classify homosexuality as a psychiatric disorder. In his major work *Psychopathia Sexualis*, Krafft-Ebing said genetic defects were the cause of homosexuality, though he did not rule out the possibility of “acquisition” either.

At the end of the 19th century, Karl Ulrichs⁹ and Magnus Hirschfeld¹⁰ cast doubt on the view of homosexuality as a pathology. They said it was incorrect to classify homosexuality as an illness since it did not harm the people who bear that identity. The ideas of Ulrich and Hirschfeld were later eclipsed by Freud’s psychoanalytical theory, which named an all-consuming fear of castration as the cause of homosexuality.

The growing popularity of psychoanalysis greatly strengthened the view of homosexuality as an illness. A whole army of scientists tried to “cure” homosexual patients through long-term isolation, electro-shock therapy, hormonal drugs and other methods.

The situation slowly began to change following the Second World War. Scientists began paying attention to the conditions in which the aforementioned studies were conducted and found that some of their colleagues who viewed homosexuality as a psychic disorder had based their conclusions on studies of homosexuals in prisons. Psychoanalysts used the medical histories of homosexual patients already seeking treatment for other illnesses. Working with groups not chosen at random clearly led scientists to the unfounded conclusion that there was a direct link between homosexuality and psychiatric illnesses.

In 1957 Evelyn Hooker¹¹ did a study with the participation of homosexuals and heterosexuals of approximately the same age, education and intellect. They were not prisoners and did not have any psychiatric disorders. She then handed over the results of anonymous testing to a group of expert psychologists who were to assess them without knowledge of the participants’ sexual orientation.

The experiments showed that psychologists could not differentiate members of the two groups. A series of similar studies comparing the results of psychological tests of homosexuals and heterosexuals was held later on. Analysis of the results showed that the two groups did not differ from one another in terms of the frequency of emotional deviations and mental illness.¹²

Clearly, this data do not indicate that homosexuals are always emotionally healthy nor do they imply that heterosexuals never fall into depression or experience

დისადაპტაციის ფორმად და არაა აუცილებელი ყოველთვის ახასიათებდეს ამ უკანასკნელის ნიშნები.¹⁴

მიუხედავად მთელი რიგი კვლევებისა და ავტორიტეტული ორგანიზაციების გადაწყვეტილებებისა, ზოგიერთი ფსიქოლოგი და ფსიქიატრი დღემდე თვლის, რომ “აფა-ს” მიერ 1973 წელს მიღებული გადაწყვეტილება პოლიტიკური ზეწოლის შედეგი იყო გეი-აქტივისტებისა და ჰომოფილიური მოძრაობის წევრთა მხრიდან. მათ შორისაა 1992 წელს დაარსებული “ჰომოსექსუალთა კვლევისა და მკურნალობის ნაციონალური ასოციაცია”¹⁵ (NARTH), რომელიც მუდმივად აქვეყნებს მონაცემებს ჰომოსექსუალობისაგან განკურნების ეფექტური მეთოდებისა და შედეგების შესახებ, თუმცა სპეციალისტთა უმრავლესობა ეჭვის თვალით უყურებს ამ შედეგებს.

რაც შეეხება თავად “აფა“-ს, 2000 წელს მიღებულ “პროგრამულ განცხადებაში თერაპიის მეთოდების შესახებ, რომლის მიზანია ჰომოსექსუალური ორიენტაციის შეცვლა”¹⁶ კიდევ ერთხელ ადასტურებს 1973 წელს გამოხატულ პოზიციას და თვლის, რომ “ჰომოსექსუალობის პათოლოგიზაციის ხელახალ მცდელობები მისი “განკურნებადობის” გზით ემყარება არა მკაცრ სამეცნიერო ან ფსიქიატრიულ კვლევებს, არამედ წარმოადგენს იმ რელიგიური და პოლიტიკური ძალების გავლენის შედეგს, ვინც ეწინააღმდეგება გეებისა და ლესბოსელებისათვის სამოქალაქო უფლებების მინიჭებას. როგორც სამეცნიერო ორგანიზაცია, “აფა” თავს ვალდებულია თვლის დაუყოვნებლად და შესაბამისი ფორმით უპასუხოს პოლიტიკური თუ რელიგიური ჯგუფების განცხადებებს ჰომოსექსუალობის, როგორც განკურნებადი დაავადების შესახებ”.

anxiety.¹³ But based on this information scientists can now state that homosexuality per se cannot be considered a form of psychic disadaptation and is not necessarily characterized by signs thereof.¹⁴

Despite the whole range of studies and resolutions issued by authoritative organizations, some psychologists and psychiatrists continue to believe to this day that the APA's 1973 decision was the result of political pressure from gay activists and members of the homophobic movement. These sceptics include the members of the National Association for Research and Therapy of Homosexuality (NARTH), a group founded in 1992 that frequently publishes data about “effective methods” of curing homosexuality and claims of success.¹⁵ The majority of specialists on the matter doubt the veracity of the group's claims, however.

In 2000 the APA released its “Position Statement on Therapies Focused on Attempts to Change Sexual Orientation (Reparative or Conversion Therapies)”¹⁶, which reads:

“The APA affirms its 1973 position that homosexuality per se is not a diagnosable mental disorder. Recent publicized efforts to repathologize homosexuality by claiming that it can be cured are often guided not by rigorous scientific or psychiatric research, but sometimes by religious and political forces opposed to full civil rights for gay men and lesbians. APA recommends that the APA respond quickly and appropriately as a scientific organization when claims that homosexuality is a curable illness are made by political or religious groups.”

ეკა ალდგომელაშვილი

Eka Aghdgomelashvili

1. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSR).
2. American Psychological Association.
3. International Classification of Diseases (10). Chapter V. Mental and behavioural disorders (F00-F99). Disorders of adult personality and behaviour (F60-F69). F66. Psychological and behavioural disorders associated with sexual development and orientation. სადაც ჩამონათვალს თან ერთვის შენიშვნა: “სექსუალური ორიენტაცია თავისთავად არ განიხილება აშუალოდ” / “Sexual orientation by itself is not to be regarded as a disorder”. <http://apps.who.int/classifications/apps/icd/10online/>
4. Hoffman, R. (1980) Some cultural aspects of Greek male homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 5, 217-226.
5. Boswell, J. (1980). Christianity, social tolerance and homosexuality. Chicago: University of Chicago Press
6. Karlen, A. (1980). Homosexuality in history. In J. Marmor (Ed.), *Homosexual behavior*. New York
7. И.С.Кон, Сексология. Издательство: Академия, 2004 г.
8. Krafft-Ebing, R. [1886] 1999. *Psychopathia Sexualis*. Reprinted by Bloat Books.
9. Ulrichs, Karl Heinrich. [1864-79] 1994b. *The Riddle of “Man-Manly” Love: The Pioneering Work on Male Homosexuality*. 2 vols. Trans. Michael A. Lombardi-Nash. Buffalo, NY: Prometheus.
10. Hirschfeld, M. [1914], 1920 *Die Homosexualitat* 2nd ed., Berlin: Louis Marcus
11. Hooker, E. (1957). The adjustment of the male overt homosexual. *Journal of Projective Techniques*.
12. Reiss, B.F. (1980). Psychological tests in homosexuality. In J.Marmor (Ed.), *Homosexual behavior: A modern reappraisal*
13. საზოგადოებაში არსებული ჰომოფობია, ძლიერ ნეგატიურ გავლენას ახდენს ჰომოსექსუალებზე, განსაკუთრებით იმ პერიოდში, როდესაც ყალიბდება მათი სექსუალური თვითიდენტიფიკაცია. უმცირესობის სტრესზე, რომელიც ხშირად ინტერნალიზებული ჰომოფობიის სახით იჩენს თავს, უფრო დანერვილებით ვისაუბრებთ რუბრიკაში “თემა”.
14. / The homophobia existing in society has a strong negative impact on homosexuals, especially during the period when their sexual self-identification is developing. Minority stress, which often manifests itself as internalized homophobia, is dealt with elsewhere in this issue.
15. Masters, W.H., Johnson, V.E., Kolodny, R.C. (1982) *Human Sexuality*. Boston: Little, Brown.
16. National Association for Research & Therapy of Homosexuality. www.narth.com
16. Position Statement on Therapies Focused on Attempts to Change Sexual Orientation (Reparative or Conversion Therapies). <http://www.aglp.org/pages/position.html#Anchor-55000>.

სიამაყის გაზაფხული

ტრანზიტი: ქიშინიოვი-რიგა-ვილნიუსი-მოსკოვი-ლონდონი

Spring of Pride

Transit: Chisinau-Riga-Vilnius-Moscow-London

ჰომოფობიისა და ტრანსფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღის წინ რიგაში “ბალტიის მეგობრობის დღეები” გაიმართა. ბალტიის პრაიდამდე ცოტა ხნით ადრე, მოლდოვაშიც მომინა პრაიდზე დასწრება და ლატვიის დედაქალაქს შთაბეჭდილებებით დატვირთული ვენეცია-ოდნავე დალლილიც ვიყავი, რადგან აეროპორტში პირდაპირ “ალტერევიზიის” კონცერტიდან გავჩნე. პრაიდს სპეციალურად დავამთხვეთ “ილგა ევროპის” აღმასრულებელი საბჭოს სხდომა და იქ ამიტომაც მოვხვდი.

Ahead of the International Day Against Homophobia on 17 May, “Riga hosted Baltic Friendship Days”. Several days before Baltic Pride, I had taken part in another pride festival in Moldova, so I arrived in the Latvian capital full of impressions. I was a bit tired as well, since I went to the airport straight from the “alternative Eurovision” concert in Tbilisi. I was able to attend Baltic Pride thanks to ILGA Europe’s decision to hold a meeting of its executive board in Riga at about the same time.

აღსანიშნავია, რომ მსვლელობების გამართვა ყველგან გაჭირდა. მოლდოველებმა მსვლელობა ნაწილობრივ შარშანდელი არაკანონიერი აკრძალვისა და ნაწილობრივ ქვეყანაში არასტაბილური პოლიტიკური ვითარების გამო არ ჩაატარეს. მოსკოვში, ლუჟკოვის “კეთილმა” ჰომოფობიურმა ტრადიციებმა სლავურ პრაიდს დაუსვა წერტილი, ხოლო რიგაში, ქალაქის საკრებულომ სპეციალური კომისიის მიერ გაცემული ნებართვა მსვლელობამდე 2 დღით ადრე გააუქმა. ლატვიის ლგბტ ეროვნული ასოციაციის “მოზაიკას” ადვოკატმა ადმინისტრაციულ სასამართლოში აკრძალვის გაუქმებას მიაღწია და მეორე დღით “ილგა ევროპის” საბჭოს წევრები, პრაიდის ორგანიზატორები, ლიტვისა და ესტონეთის აქტივისტები, “საერთაშორისო ამნისტიის” 25-ზე მეტი ქვეყნის მოხალისე ადგილობრივებთან ერთად მსვლელობაზე წავედით.

საპროტესტო მსვლელობა ჩვენსაზე ორჯერ მრავალრიცხოვანი მაინც იქნებოდა. პოლიციის კორდონები მჭიდროდ იყო განლაგებული, საპროტესტო მსვლელობის მონაწილეებისგან რკინის ლოხეც გვეყოფდა. ორგანიზატორებმა ჩვენს მწყობრში 600-ზე მეტი მონაწილე დაითვალეს. უამრავი ტრანსპარანტი შეიარაღებული ორივე მსვლელობა ერთმანეთის პარალელურად სკანდირებდა. ჩვენი სლოგანები ძირითადად იმას მეტყველებდა, რომ სიყვარული ადამიანის უფლებაა, რომ ჩვენ ვიღებთ მონაწილეობას მსვლელობაში მათ მაგივრადაც, ვისაც ამის გაკეთება საკუთარ ქვეყანაში არ შეუძლია. მოწინააღმდეგეთა მხრიდან შეურაცხყოფელი შეძახილები გაისმოდა. ადამიანები ბიბლით ხელში თუ გულზე მიხუტებული ჯვარცმით იმის დამტკიცებას ცდილობდნენ, რომ “გეების იმპორტი” ლატვიაში დაუშვებელია, რომ ჩვენ ყველანი ცოდვილები და გარყვნილები ვართ. ამ ფრაზებითა და შეძახილებით ისინი ყველა ჯურის ჰომოფობისთვის მშობლიურ და უნივერსალურ ენაზე მეტყველებდნენ. პოლიციამ კეთილსინდისიერად შეასრულა საკუთარი მოვალეობა, რამაც მომიტინგეთა აშკარა აღშფოთება გამოიწვია.

ვილნიუსიდან 2 წლის წინ შეკერილი 30 მეტრიანი ცისარტყელის დროშა ჩამოიტანეს, რომელიც თავის დროზე ვილნიუსის მერიის წინ უნდა გაგვეშალა. თუმცა, ან უკვე გადაყენებულმა ჰომოფობმა მერმა ამის უფლება არ მოგვცა, ჩვენი კონფერენციის კლუბი კი 2 მბოლავი ყუმბარის მსხვერპლი გახდა. ბალტიის შემდეგი პრაიდი სწორედ ვილნიუსში უნდა გაიმართოს. საყურადღებოა ერთი ნიუანსიც — სულ ცოტა ხნის წინ ლიტვაში, სადაც მომდევნო პრაიდის გამო ისტერიაა ატეხილი პარლამენტმა (სეიმა) მიიღო კანონი “არასრულწლოვანთა საჯარო ინფორმაციის მავნე ზეგავლენისაგან დაცვის შესახებ”, რომლის მიხედვითაც ჰომოსექსუალობაზე და ბისექსუალობაზე საუბარი საჯარო სივრცეში, რომელიც არასრულწლოვანთათვის

Organizational efforts ahead of these events was problematic everywhere. The Moldovans didn't hold their march as planned, partly in protest of last year's illegal ban and partly because of the unstable political situation in the country. In Moscow, mayor Yuriy Luzhkov's homophobic tendencies put a stop to Slavic Pride, and in Riga, the city council cancelled the permit it had issued to hold the parade two days before it was set to take place. But a lawyer for the Latvian national LGBT organization, Mosaika, managed to get the cancellation overturned in court. The next morning the parade got under way with the participation of members of ILGA Europe's executive board, organizers of the pride festival, Lithuanian and Estonian activists, Amnesty International activists from over 25 countries and locals.

The police cordons were so tight that we were fully isolated from the counter-demonstration protesting against us. There were about twice as many of them as there were of us. And the organizers of the parade counted around 600 pro-LGBT marchers. The two marches took place in parallel, their participants wielding placards with opposing messages. Our slogans said that love was a human right and that we were marching on behalf of those who could not do so in their own countries. Our opponents were generous in issuing insults and, bibles and crosses in hand, sought to persuade us that “importing gays” to Latvia was inadmissible and that we were sinners and perverts. As they shouted their all too familiar slogans, they spoke in the language that is universal to all types of homophobes. The police, meanwhile, conscientiously performed their duties, which clearly outraged the protesters.

A 30-metre rainbow flag sewn two years ago was brought from Vilnius. Back then, we had planned to unfurl it in front of the local mayor's office but were prevented from doing so by the city's homophobic now former mayor. Also at that year's event, two smoke bombs were hurled at us when we were holding our conference club.

The next Baltic Pride festival is set to take place in Vilnius, a fact that has made some forces in Lithuania hysterical. It should be pointed out that a short time ago, the parliament (Seimas) adopted a law “on protecting minors from the detrimental effect of public information”, which equates discussion of homosexuality or bisexuality in a way that can be overheard by minors with showing minors images of physical or psychological violence or dead or mutilated bodies, and with disseminating information that could potentially lead to suicide. The law will enter into force in March 2010, which, naturally,

შეიძლება ხელმისაწვდომი იყოს, კანონით აიკრძალა. ამ კანონის მიხედვით ჰომოსექსუალობაზე საუბარი გაუთანაბრეს ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ძალადობის, გვამის ან დასახიჩრებული სხეულის ჩვენებასა და ისეთი სახის ინფორმაციის გავრცელებას, რომელიც პოტენციურად თვითმკვლელობის გამოწვევი მიზეზი შეიძლება გახდეს. კანონი ძალაში 2010 წლის მარტში შევა და ბუნებრივია, დაგეგმილ მსვლელობა კანონგარეშე იქნება. ამ კანონის პრეზიდენტი ადამკუსის ვეტომაც კი არ უშველა და ახლად არჩეულმა პრეზიდენტმა მას სინანულით მოაწერა ხელი.

მაშინ, როდესაც ჩვენ რიგის ქუჩებში პოლიცია გვიცავდა, მოსკოვში მსვლელობის მონაწილეები თავად პოლიციამ დაარბია. ამ ამბავმა ძალიან დაგვაშოშრია და ერთად შეგვყარა “ევროვიზიის” ფინალის საყურებლად იმ იმედით, რომ ეს მოვლენა დღისით დარბეულ მსვლელობაზე რაიმე გავლენას მოახდენდა. მიუხედავად იმისა, რომ არც ერთმა კონკურსანტმა არ გამოაცხადა ბოიკოტი, კონკურსის გამარჯვებულმა ანდრეი რიბაკმა გამარჯვებისთანავე დაგმო მსვლელობის დარბევის ფაქტი. დანარჩენი ევროპისათვის “ალტერვიზიამ” რამდენად ჩაანაცვლა “ევროვიზია” არ ვიცი, მაგრამ იმ დროს, როდესაც ევროპელი გეგბი ტელეეკრანებს მიჯაჭვული უტყერდნენ მოსკოვურ ფინალს, საქართველოს სახელით მოსკოვში ვერჩასული “სტეფანე და ჰგ” ლონდონის ყველაზე დიდ გეი კლუბში “ჰევენში” (სამოთხე) მართავდა კონცერტს.

პაატა საბელაშვილი

means that planned parade will be illegal. Not even former President Valdas Adamkus' veto could stop this law, which was signed by the new president, Dalia Grybauskaitė. She said she did so with regret.

While we were marching through Riga's streets with police protection, gay pride marchers in Moscow were being dispersed by police. This fact troubled us greatly and as we gathered to watch the final round of the Eurovision – being held in Moscow – we hoped that the singing contest could have some impact on what happened in that city earlier in the day. While no Eurovision participants boycotted the event, the ultimate winner, Andrey Rybak, condemned the dispersal in his victory speech. I don't know to what extent Tbilisi's "Altervision" overshadowed Eurovision for the rest of Europe, but while European gays sat glued to their TV sets watching the Moscow final, Stepane and 3G, the Georgian entry that had been prevented from performing their famous number at Eurovision, was holding a concert at Heaven, London's one of the popular gay clubs.

Paata Sabelashvili

ევროპიდან აზიამდე

From Europe to Asia

1-6 ივლისის სტამბულში შვედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) ხელშეწყობით ორგანიზებული ტრენინგების - “ლგბტ საკითხები და ადამიანის უფლებები” - მეორე, დასკვნითი ნაწილი ჩატარდა. ტრენინგის პირველ ნაწილში, რომელიც 2008 წლის ნოემბერში შვედეთში მოეწყო და ორგანიზებას RFSU და RFSL-უნ-ევდნენ, მონაწილეობა 11 ქვეყნის 27-მა ლგბტ აქტივისტმა მიიღო (ნეპალი, პაკისტანი, ბანგლადეში, ინდოეთი, შრი ლანკა, ყირგიზეთი, თურქეთი, საქართველო, მოლდოვა, უკრაინა, რუსეთი). საქართველოდან პროგრამაში ფონდი ინკლუზივის გარდა, მისი სტრატეგიული პარტნიორებიც იღებდნენ მონაწილეობას - “ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი” და “ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია”. სტამბულში ორგანიზებულ ერთკვირიანი სამუშაო შეხვედრა სემინარული მუშაობის გარდა, პროგრამის მონაწილეთა მიერ თვის განმავლობაში განხორციელებული აქტივობების ერთმანეთისათვის გაცნობა-შეჯამებასაც ისახავდა მიზნად.

შვედეთში ერთად გატარებული სამი კვირის წყალობით სტამბულში ჩასვლის პირველი დღე დიდი ხნის უნახავი და მონატრებული მეგობრების შეხვედრას უფრო ნააგავდა, ვიდრე უბრალოდ ერთ სფეროში მომუშავე ადამიანების სამუშაო შეკრებას. სასაუბრო და გასახიარებელი კი ბევრი რამ გვქონდა — პირად ცხოვრებაში მომხდარი ცვლილებებიდან დანერგული ჩვენ-ჩვენ ქვეყნებში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესებით დამთავრებული. ჩვენი მასპინძლობა ამჯერად ტრენინგების მონაწილე თურქმა კოლეგებმა ითავეს.

ტრენინგის ერთი ნაწილი, რომელსაც საერთაშორისო სამართლის სპეციალისტი, პროფესორი მაია ერიქსონი უძღვევოდა, პირადი და ოჯახური ცხოვრების ხელშეუხებლობის პრინციპებისა და ადამიანის უფლებების ურთიერთმიმართებას დაეთმო. ზოგადი მიმოხილვის გარდა, მონაწილეებს საშუალება ჰქონდათ გაცნობოდნენ კონკრეტულ საქმესაც, რომელიც ფრანგი ლესბოსელის მიერ შვილად აყვანის პროცესთან დაკავშირებულ სასამართლო პერიპეტეებს ასახავდა ლოკალურ თუ საერთაშორისო დონეზე.

“ილგა ევროპიდან” მოწვეულმა სტუმარმა მაქსიმ ან-მეგიკიანმა, რომელიც მოლოდენს მოქალაქეა და პოსტ-საბჭოთა სივრცეში ერთ-ერთ ყველაზე ძველ ლგბტ ორგანიზაციაში “გენდერდოკ-ემ“-ში მუშაობის დიდი ხნის გამოცდილება აქვს, აღმოსავლეთ ევროპის ლგბტ აქტივ-

On 1-6 July the second and final part of the training “LGBT Issues and Human Rights” was held in Istanbul with the support of the Swedish International Development Agency (SIDA). Twenty-seven participants from 11 countries (Nepal, Pakistan, Bangladesh, India, Sri Lanka, Kyrgyzstan, Turkey, Georgia, Moldova, Ukraine, Russia) took part in first part of the training, which was held in November 2008 in Sweden and was organized by RFSU and RFSL. Apart from the Inclusive Foundation, our local strategic partners, Women’s Initiatives Supporting Group and the Georgian Young Lawyers’ Association, also made the trip from Georgia. During the weeklong working meeting in Istanbul, programme participants attended seminars and discussed their activities over the past six months.

”THE LGBT MOVEMENT IN EASTERN EUROPE DATES BACK TO THE FALL OF THE SOVIET UNION AND IS NOW LOOKING FOR NEW PATHS OF ACTION WITH DEFERENCE TO THE UNIQUE CULTURAL CONTEXT CREATED BY BOTH THE LEGACY OF TOTALITARIANISM AND CURRENT PROCESSES IN THE REGION. “

იზმის სპეციფიკასა და ისტორიაზე ისაუბრა. აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში ლგბტ მოძრაობა პოსტსაბჭოთა პერიოდის ინყება და განსხვავებული კულტურული კონტექსტის, ტოტალიტარიზმის მემკვიდრეობისა და იმ პროცესების გათვალისწინებით, რომელიც ეხლა მიმდინარეობს აღმოსავლეთ ევროპასა და პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში, ახალი სამოქმედო გზების ძიება უწევს. აშშ-სა და დასავლეთ ევროპის ლგბტ მოძრაობის მდიდარი გამოცდილების უბრალო “კოპირება” ხშირად შეუძლებელი ან ნაკლებეფექტურია.

განსაკუთრებით საინტერესო იყო ტრენინგის ის ნაწილი, რომელსაც კანადელი სამართლის პროფესორი და ლგბტ მოძრაობის ცნობილი აქტივისტი დუგლას სანდერსი უძღვებოდა. “აზია: ხანგრძლივი მოგზაურობა კამა სუტრადან და ლევიტელთან ჯოგიაკარტას პრინციპებამდე”, ასე ერქვა მის ლექციას, რომელიც, პირველ რიგში, აზიის ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი კულტურის, გენდერული ნორმებისა თუ იდენტობების მრავალფეროვნების უკეთ გააზრებას უწყობდა ხელს (როგორიცაა მაგალითად ჰიჯრა, არავანი, მეტისი, კატოეი, ვარია, ბაკლა და სხვ). სემინარის მასალები, რომელიც ბრიტანეთის კოლონიალური პოლიტიკის მაგალითებს ეხებოდა აზიაში, აღწერდა თუ როგორ მიმდინარეობდა ამ იდენტობის მატარებელთა მარგინალიზაცია, დასავლური კულტურისათვის დამ-

Given that we had spent three weeks together in Sweden, the first day we arrived in Istanbul more resembled a meeting of friends that hadn't seen each other in a long time than a simple gathering of people engaged in similar work. We had a lot to talk about and share with each other, from changes in our personal lives to the political processes under way in our respective countries. This time our Turkish colleagues played the role of hosts.

One part of the training, headed by international law specialist Professor Maja K. Eriksson, was titled “International Human Rights and the Right to Privacy and Family Life Irrespective of Sexual Orientation”. It started with a general overview of the issue, then participants were familiarized with the local and international repercussions of a court case involving a French lesbian seeking to adopt a child.

Maxim Anmeghichean, of ILGA Europe, who has extensive experience working at Moldovan Gender Doc M, one of the oldest LGBT organizations in the former Soviet Union, spoke about the history and specifics of LGBT activism in Eastern Europe. The LGBT movement in Eastern Europe dates back to the fall of the Soviet Union and is now looking for new paths of action with deference to the unique cultural context created by both the legacy of totalitarianism and current processes in the region. Simply “copying” the rich experience of the LGBT movement in the USA and Europe is not an option for Eastern Europe and former USSR states.

Particularly interesting was the portion of the training led by Douglas Sanders, a Canadian professor and famous LGBT activist. His lecture was titled “Asia: The Long Journey from the Kama Sutra and Leviticus to the Yogyakarta Principles”. It explored gender norms and the diverse notions of identity prevalent in East Asian cultures (e.g. hijra, aravani, metis, kathoey, waria and bakla).

He discussed how British colonial policy in Asia marginalized people with these identities by imposing the Western “homo-hetero” matrix on their cultures and criminalizing certain behaviours. Over the centuries, many of these countries, unlike their colonizers, maintained laws forbidding homosexual relations (for example it was thanks to the British that in 1861 a provision was introduced into the Indian Criminal Code that envisaged 10 years imprisonment for engaging in homosexual relations; that law was repealed only on 2 July 2009).

” აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში ლგბტ მოძრაობა პოსტსაბჭოთა პერიოდის ინყება და განსხვავებული კულტურული კონტექსტის, ტოტალიტარიზმის მემკვიდრეობისა და იმ პროცესების გათვალისწინებით, რომელიც ეხლა მიმდინარეობს აღმოსავლეთ ევროპასა და პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში, ახალი სამოქმედო გზების ძიება უწევს. “

ახასიათებელი ჰომო-ჰეტეროსექსუალური მატრიცის ჩარჩოებში ჩასმა და შესაბამისად, კრიმინალიზაციის პროცესი. განსხვავებით კოლონიზატორი ქვეყნისაგან, ამ ქვეყნების უმეტესობაში ჰომოსექსუალური ურთიერთობები ჯერ კიდევ ისჯება კანონით (მაგ. ბრიტანელების წყალობით ინდოეთის სისხლის სამართლის კოდექსში 1861 წელს შეტანილი მუხლი, რომელიც 10 წლიან სასჯელს ითვალისწინებდა ჰომოსექსუალური ურთიერთობისათვის, მხოლოდ 2009 წლის 2 ივლისს გაუქმდა).

პროგრამის მონაწილეებმა ერთმანეთს განვლილი 6 თვის მუშაობის შედეგებიც გაუზიარეს. მიუხედავად იმისა, რომ პროგრამის მონაწილეებს საქართველოდან დამოუკიდებელი პროექტები ჰქონდათ წარდგენილი, ყველა მათგანს ერთიანი სტრატეგიული ხედვა აერთიანებდა და მჭიდრო თანამშრომლობაზე იყო გათვლილი. ამჟამად, 2 პროექტი განხორციელების პროცესშია: “ლგბტ ჯგუფის სექსუალური და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა და უფლებები” (“ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი”) და ინკლუზივთან არსებული რესურს-ცენტრის გაძლიერებისა და ლგბტ კვლევების აკადემიზაციის პროექტი (ფონდი ინკლუზივი). მესამე პროექტი, რომელიც საკანონმდებლო ბაზის მონიტორინგს, სტრატეგიული კეისების იდენტიფიკაციასა და სამართალწარმოებას ისახავდა მიზნად, ჯერ-ჯერობით სანყის ეტაპზეა (“ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია”).

პროექტი “ლგბტ საკითხებსა და ადამიანის უფლებებზე” კი ისევ გრძელდება, ამჯერად ახალი მონაწილეებისათვის აფრიკისა და აზიის ქვეყნებიდან.

ეკა ალდგომელაშვილი

Programme participants discussed the results of their work over the past six months. While the Georgian groups present were working independently on separate projects, we do have a common strategic vision and work closely together. Two projects are being implemented at present: “LGBT sexual and reproductive health and rights” – by the Women’s Initiatives Supporting Group, and the strengthening of Inclusive’s existing resource centre and academization of LGBT research – by the Inclusive Foundation. The third project, to be implemented by the Georgian Young Lawyers’ Association, seeks to examine the legislative base, identify strategic cases and initiate litigation. It is still in its initial stage.

The international project “LGBT Issues and Human Rights” continues, meanwhile, now with new participants from African and Asian countries.

Eka Aghdgomelashvili

ერთი სიყვარულის ამბის გამო

Because of one love story

პასუხად კითხვაზე, თუ როგორ აფასებს თავის ცხოვრებას, ალექპერ ალიევი ჰყვება: “აზერბაიჯანელი ახალგაზრდობის მოსაწყენი, მონოტონური და არაპროდუქტიული ცხოვრების ფონზე მე, 31 წლისას, უფრო გამომართლა. ეს ჩემი “მოგ ზაური ბუნების” დამსახურებაა. 13 წლისა სახლიდან გავიქეცი, მატარებელს შევასხტი და თბილისისკენ ავიღე გეზი, სადაც ორი თვე ვცხოვრობდი, თავი სიგარეტის გაყიდვით გამშენებდი. საკვშირო ძებნა გამოაცხადეს, მაგრამ, როგორც ჩანს, იმ კოლაფსის გამო, რომელშიც სსრკ იმყოფებოდა, მეზობელ საქართველოშიც კი ვერ მომაგნეს. ვეჭვობ, რომ სამართალდამცავებს თავზეხელაღებული თინეიჯერის ძებნით თავი დიდად არც აუტკივებიათ. ორი თვის შემდეგ ბაქოში თვითონ დავბრუნდი. ამის მერე ამ ქალაქში დარჩენა აღარ შემეძლო, და ასე დაიწყო ჩემი გაუთავებელი მოგზაურობა...”

When asked to assess his own life, Alekper Aliyev says: “Given that Azerbaijani youth lead boring, monotonous and unproductive lives, I, at 31, have been lucky. This is thanks to my ‘travelling nature’. At age 13 I ran away from home, jumped on a train and headed for Tbilisi, where I lived for two months, making ends meet by selling cigarettes. A Soviet Union-wide search was called for me, but they couldn’t even find me in neighbouring Georgia – I guess because of the collapse the USSR was experiencing at that time. Two months later I returned to Baku on my own. Since then I’ve been unable to stay in that town, so that’s how my never-ending travels began...”

ოფიციალური ინფორმაცია ასეთია: ალექპერ ალიევი დაიბადა 1978 წელს ბაქოში. საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ მან სტამბულში ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე ჩააბარა. დღეს ის კულტურისა და ხელოვნების პორტალის მთავარი რედაქტორია. ალექპერ ალიევს გამოცემული აქვს ეპატაჟური ხასიათის ოთხი წიგნი: “მე — ნაძირალა” (ლექსები), “გოეთეს ზმანებები” (რომანი), “93 — ღმერთების დაისი” (რომანი) და “არტუში და ზაური” (რომანი). ამ შემთხვევაში კლასიკურად აგებულ რომანთან გვაქვს საქმე. მასში ჩინებულადაა ნაჩვენები ეპოქა და მოქმედი გმირების ხასიათი. ყოველ ფურცელზე უცხო ქალაქების, დიდი სიყვარულის და ვნების სურნელი ტრიალებს. ალექპერ ალიევი თავისი საქმის კარგი მცოდნე გახლავთ, ის რეპორტაჟის ოსტატი, კრიტიკული, დაუნდობელი ავტორია.

წიგნში ერთი შეხედვით ჩვეულებრივი ამბავია მოყოლილი: ორ ადამიანს სკოლის მერხიდან უყვარს ერთმანეთი. ქვეყა-

His official statistics are as follows: Alekper Aliyev was born in Baku in 1978. After he finished high school, he enrolled in journalism school in Istanbul. He is now the editor-in-chief of the Culture and Arts Portal. He has published four books: “I – Scoundrel” (collection of poems), “Goethe’s Dreams” (novel), “93 - Twilight of the Gods” (novel) and “Artush and Zaur” (novel). The last one is a classically structured novel. It brilliantly depicts the relevant epoch and the nature of the characters. The scent of strange cities and of great love and passion emanates from each page. Aliyev knows his craft well – he is a master of reportage and he is a ruthlessly critical author.

The book tells what at first glance is an average love story: two people fall in love at their school desks. War - cruel, ruthless and unjust - breaks out

ნაში ომი იწყება — სასტიკი, დაუნდობელი და უსამართლო. ომის გამო შეყვარებულები ერთმანეთს შორდებიან — ერთ-ერთის ოჯახს მშობლიური ქალაქის დატოვება მოუწევს. მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს წყვილი კვლავ ერთმანეთს ხვდება, სულ რამდენიმე დღით, სულ სხვა ქალაქში, სადაც მათ ბედნიერებას თითქოს ხელს არაფერი შეუშლის...

თითქოს ტრივიალურ რომანთან გვაქვს საქმე, რომელიც ქალბატონებს გულს უჩუყებს და რომელსაც მკითხველი მამაკაცები ზემოთხსენებული ქალბატონებისგან უჩუმრად კითხულობენ ხოლმე. მაგრამ სინამდვილეში დიდ “პრობლემას” ვაწყდებით, რადგან შეყვარებულები მამაკაცები არიან, თან არა უბრალოდ მამაკაცები, არამედ ბაქოელები, თან სომეხი და აზერბაიჯანელი კაცები — არტუში და ზაური.

რომანმა, რომელშიც ორი მამაკაცის სიყვარულის ამბავია მოთხრობილი, აზერბაიჯანში დიდი სკანდალი გამოიწვია. ავტორს პატრიოტული გრძნობების შეღახვას, ცინიზმსა და გარყვნილებას სდებდნენ ბრალად. საზოგადოება აღშფოთებულია. აბა, ასეთი რამ ვის გაუგია? ისინი, ვინც ერთმანეთს მთლად ბრძოლის ველზე თუ არა, მტრულად მაინც უნდა ხვდებოდნენ, სიყვარულს ეძლევიან “ნეიტრალურ” ქალაქ თბილისში.

წიგნის ტირაჟი 500 ცალი იყო, ერთ თვეში 150 ცალი გაიყიდა. “სასაცილოა, მაგრამ აზერბაიჯანისთვის, რომელიც საერთოდ მკითხველი არაა, კარგი მაჩვენებელია. ასეთი რამ ჩვენს ქვეყანაში უკვე ოცი წელია, არ მომხდარა,” ამბობს ალექპერი.

სულ მალე “არტუში და ზაური” ქართულ ენაზეც გამოქვეყნდება.

მე: სკანდალური მწერალი წერს თემაზე, რომელსაც ამიერკავკასიის სამივე ქვეყნის ყოველ ობიექტულში დიდ ენებათა ლელვას და აღშფოთებას იწვევს. რა არის ეს: საზოგადოებრივი აზრის უგულებელყოფა, მწერლის ეპატაჟური აქცია თუ?..

ა.ა.: არ ვიცი, რამდენად შეეძელი ამიერკავკასიის ყოველი ობიექტელის მწყობრიდან გამოყვანა, მაგრამ “პატრიოტები”, რომლებიც პარაზიტულად იყენებენ ნაციონალისტურ ენებებს, ეროვნულ მენტალობას, სიამაყეს, პატივსა და ღირსებას და სულ კავკასიელი მამაკაცის განსაკუთრებულობას უსვამენ ხაზს, ამ წიგნმა ნამდვილად გააბრაზა.

ეს საზოგადოების გამოწვევაა და ეპატაჟური აქცია. ამ ორ ცნებას ერთმანეთისგან ვერ განვაცალკევებ. არ დაგიმაღავთ — სწორედ ასეთი რეაქცია მჭირდებოდა. უფრო სწორად, სწორედ ასეთ რეაქციას ველოდი.

მე: თქვენი პირადი დამოკიდებულება რომანის გმირების მიმართ პრაქტიკულად არ იკვეთება. არსებობენ თუ არა არტუშისა და ზაურის რეალური პროტოტიპები?

in the country. The couple is separated by the war – one of their families has to leave their native city. But one fine day, the couple is reunited, for only a few days, in a strange city where it seems nothing can get in the way of their happiness...

It’s as though we were dealing with a trivial novel here, the kind that melts the hearts of women and that men read in secret. But we come across one “problem”: the lovers are both men. And not just men, men from Baku. And on top of that Artush is Armenian and Zaur is Azeri.

The novel that depicts these two men’s love story caused a great scandal in Azerbaijan. The author is often accused of cynicism, perversion and offending patriotic sensibilities. Society is outraged. Such a thing is unheard of. People who should be meeting each other on the battlefield, or at least meeting each other with hostility, are meeting in “neutral” Tbilisi and giving in to their love.

Five-hundred copies of the book were printed and in the first month 150 were sold. “Funny as it may sound, this is a pretty good number for Azerbaijan, where people don’t read so much. Such a thing hasn’t happened in our country for 20 years,” Aliyev says.

Soon “Artush and Zaur” will be published in Georgian.

Below is an excerpt from Alekper Aliyev’s interview with Me’s **Ana Kordzaia-Samadashvili**.

Me: A scandalous writer has written about a topic that arouses great passions and outrage among average people from any of the three South Caucasus countries. What are you doing? Are you ignoring public opinion? Trying to shock?...

A.A.: I don’t know to what extent I have been able to outrage every average person in the South Caucasus, but this book certainly did anger the “patriots” who make parasitic use of nationalist passions, the popular mentality, and the notions of pride, honour, dignity and the exceptionalism of the Caucasian man.

It is a challenge to society, as well as an effort to shock. I cannot separate these two concepts from one another. I won’t hide the fact that this was precisely the reaction I needed. More precisely, this was the reaction I was expecting.

ა.ა.: ჩემი დამოკიდებულება სწორედ იმ მიზეზით არ ჩანს, რომ წიგნის მიზანი სტერეოტიპების ნგრევაა და არა პერსონაჟებისა და მოვლენების მიერ სიმპათიისა თუ ანტიპათიის გამოხატვა. რეალური პროტოტიპები არ მყოლია, ჩემი გმირები მხოლოდ ბუნდოვნად ჰგვანან ცალკეულ ადამიანებს.

მე: წიგნის გამოცემის შემდეგ ყველა მომკვდინებელ ცოდვაში “დაგდეს ბრალი”. აპირებთ თუ არა მომავალში ამ ბრალდებებისგან თავის დაცვას?

ა.ა.: გულწრფელად რომ გითხრათ, ნაკლებად მაღელვებს, რას მბრალდებენ. სიტყვა ბრალდება ბრწყინვალეში სამართლიანად გაქვთ ჩასმული. მართლაც, როგორ შეიძლება ადამიანს ბრალი დასდო, ვთქვათ, ჩაის სმაში და ველოსიპედით სეირნობის სიყვარულში, მასტურბაციაში ან მსხლის ჭამაში? საერთოდ, ვინ, ვის და რაში სდებს ბრალს?

ჩვენს საზოგადოებას საკუთარი აზრი არ გააჩნია. ჩვენი საზოგადოება მთლიანად მცენარეებისგან შედგება. ჭკუას, გულს, აზრებს, გრძნობებს მოკლებული ბიოლოგიური სახეობები. ვინ არიან, რომ საკუთარი აზრი ჰქონდეთ და საერთოდ, ვინ განიკითხონ? განა მათ ოდესმე მაინც გამოიყენეს თავიანთი უფლებები, რომ პროტესტი გამოეთქვათ კორუფციის, პოლიტატიმრების, უკანონობის წინააღმდეგ? არა. მაშ, რა უფლებით აძლევენ ისინი საკუთარ თავს იმის უფლებას, რომ ჩემი წიგნის შესახებ თავიანთი აზრის გამოხატვის უფლება გამოიყენონ? ტავტოლოგიაა, მაგრამ, დამეთანხმებით, საესეებით გამართლებული.

მე: შესაბამისად, არც ქება და ჯილდოები გაგახარებდათ?

ა.ა.: მე ჩემი პატივი და ღირსება მაქვს, მე ვარ პიროვნება, რომელიც საკუთარ თავს პატივს სცემს, და შესაბამისად, დაუფიქრებლად ვიტყვდი უარს ნებისმიერ წოდებაზე ან ჯილდოზე, რომელსაც მთავრობა შემომთავაზებდა. რეგალიების მიმართ სწორედ ასეთი დამოკიდებულება მაქვს. მაგრამ ეს ჩემი პირადი, ასე ვთქვათ, სუბიექტური აზრია, რომელიც მხოლოდ მე მეხება. ყველა სხვას, ვინც სხვაგვარად იქცევა, არც განვსჯი და არც ვამტყუნებ.

მე: მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანის ღირსების სადარაჯოზე მდგომი შეიძლება გინოდოთ, პოლიტიკა თითქმის არ გაინტერესებთ. რა არის ამის მიზეზი: გულგრილი ხართ, ზედმეტ საზრუნავს თავს არიდებთ თუ...

ა.ა.: ეს კონფორმისტების, უსირცხვილო ფსევდოინტელექტუალების საყვარელი ფრაზაა: “პოლიტიკა ჭუჭყიანი საქმეა, ამიტომ პოლიტიკაში ჩარევა არ მინდა...” იცით, ადამიანურ ენაზე ეს როგორ ითარგმნება? “მე მშობარა ვარ, მე სამოქალაქო პოზიცია არ გამაჩნია და სამზარეულოს გარდა პროტესტს არსად გამოვთქვამ.” ამ თვალსაზრისით, ცხადია, პოლიტიკით ვარ დაკავებული. ანუ, არ ვდუმვარ, როცა უსამართლობას ვაწყდები. სწორედ ამიტომ ვინცე მავენათა სიძულვილს.

Me: Your personal attitude towards the characters in this book is practically indiscernible. Do Artush and Zaur have real-life prototypes?

A.A.: My attitude cannot be discerned because the goal of this book was precisely to shatter stereotypes and not express sympathy or antipathy towards the characters or events. I did not have any real prototypes. My characters only vaguely resemble certain people.

Me: After the book was published, you were “accused” of all mortal sins. In the future do you plan to defend yourself from these accusations?

A.A.: Frankly speaking, I am not concerned about what they accuse me of. You were right to put the word “accused” in quotation marks. Indeed, how can a person be accused of, say, drinking tea, enjoying riding a bicycle, masturbating or eating a pear? Who is accusing whom of what?

In our society people don’t have their own opinions. Our society consists entirely of vegetables - biological entities without minds, hearts, thoughts or feelings. Who are they to even have an opinion, let alone judge someone? Have they ever actually used their right to protest against corruption, lawlessness and the detention of political prisoners? No. What right do they have to give themselves the right to use their right to express an opinion about my book? That was a bit redundant, but I think you’ll agree it was wholly justified in this case.

Me: So accordingly, you’re not interested in praise or awards either?

A.A.: I have my honour and my dignity, I am a person who respects himself so accordingly I would not even consider receiving any title or award the government would offer me. This is my attitude towards regalia. But this is my personal, shall we say, subjective opinion, which applies only to me. When it comes to other people, I do not judge them or hold it against them if they act differently.

Me: Despite the fact that you could be called a guardian of human dignity, it seems you have no interest in politics. Why is that? Are you indifferent? Or you don’t want something else to have to deal with?

A.A.: “Politics is a dirty business, so I don’t want to get involved in politics” is the favourite phrase of conformists and shameless pseudo-intellectuals. Do you know how this translates into human language? “I am a coward, I don’t have my own civic position and I don’t express protest anywhere but in my kitchen.” So from

მე: ნინ გავიხედოთ. როგორად გეცხებათ თქვენი შემოქმედება, დავუშვათ, 20 წლის შემდეგ?

ა.ა.: 20 წლის შემდეგ აუცილებლად გავალ მსოფლიო სარბიელზე და სიტყვათშეთანხმება “აზერბაიჯანული ლიტერატურა” ჩემ სახელთან იქნება ასოცირებული. ჩემი წიგნების გაყიდვით ზღაპრულად გავმდიდრდები და აუცილებლად მივიღებ რომელიმე პრესტიჟულ ლიტერატურულ პრემიას.

სხვათა შორის, ამის ლოდინი 20 წელი არ მოგვიწევს, ეს ბევრად უფრო სწრაფად მოხდება, თუ, ცხადია, არ მომკლავენ ან ციხეში არ ჩამსვამენ.

იმედი ვიქონიოთ, რომ ალექსერ ალიევის წინასწარმეტყველების პირველი ნაწილი ახდება მხოლოდ.

ესაუბრა ანა კორძია-სამადაშვილი

this standpoint, I clearly am involved in politics – i.e. I don't keep silent when I come across injustice. This is precisely why so many people hate me.

Me: Let's look ahead. How do you see your work, say, 20 years down the road?

A.A.: In 20 years' time I will definitely be on the world stage and the very notion of “Azerbaijani literature” will be associated with my name. I will become gloriously rich from selling my books and I will definitely win some prestigious literary award.

Incidentally, I won't have to wait 20 years for this. It will happen much sooner. If, of course, I don't get killed or thrown in jail.

Let's hope that the first part of Aliyev's prediction comes true.

აა

ME

23

ინტერნალიზებული ჰომოფობია

Internalized homophobia

“თუ ჩვენ დავიჯერებთ იმას, რომ ვართ ავადმყოფები, ბოროტები, დევნიანები და სხვებს ზიანს ვაყენებთ ჩვენი არსებობით, ბოლოს და ბოლოს, იმაზეც დავინწყებთ ფიქრს, რომ ღირსნი არა ვართ, სხვებთან, როგორც პეტეროსესუალებთან ისე ჰომოსესუალებთან, თანასწორად ვიურთიერთოთ. საკუთარი თავის დადანაშაულებით ჩვენში მეორეხარისხოვნების შეგრძნებას ვწერავთ. დაბალი თვითშეფასება ძლიერი შეფერხებაა ჩვენი პოტენციალისთვის: ჩვენ ან სიმართლედ ვცნობთ იმას, რომ არ ვართ კეთილგანწყობის, სიყვარულისა და უფლებების ქონის ღირსნი და რასაც გვთავაზობენ (რაოდენ არაა დევნა ან არ უნდა იყოს ის) იმას უნდა დავჯერდეთ, ან მუდმივად უნდა ვუმტკიცოთ საკუთარ თავსა და სხვებს საპირისპირო. თვითშეფასების პრობლემები ხშირად გვაიძულებს მცირედით დავკმაყოფილდეთ მაშინ, როცა შეგვეძლო, რაღაც სრულად მოგვეთხოვა”.

სიუზან ფარი. “სექსიზმი, როგორც ჰომოფობიის იარაღი”¹

ადამიანებისათვის, რომლებიც სოციალურად სტიგმატიზებულ ჯგუფს მიეკუთვნებიან, საკუთარი თავის მიღება/აღიარება მძიმე, მაგრამ მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს. მათ უნევთ ხელახლა გაიაზრონ სოციალიზაციის პროცესში შეთვისებული კულტურული ფასეულობები და ნორმები. იმის გამოსაკვლევად, თუ რა გავლენას შეიძლება ახდენდეს მარგინალიზებული ჯგუფის წევრზე საზოგადოებაში არსებული წინასწარგანწყობები და სტერეოტიპები, გასული საუკუნის 40-იანი წლების ბოლოს მეცნიერებმა კენენ და მეიმი კლარკმა² მცირე ექსპერიმენტი ჩაატარეს. აფრო-ამერიკელ ბავშვებს სთავაზობდნენ აერჩიათ სათამაშოდ თოჯინები, რომელთაგანაც ერთი თეთრკანიან ადამიანს წაგავდა, მეორე — შავკანიანს. ბავშვების უმრავლესობა თვითიდენტიფიკაციას “შავკანიან თოჯინასთან” აკეთებდა, თუმცა, ექსპერიმენტატორების შეკითხვაზე, რომელი თოჯინა იყო ცუდი და რომელი კარგი, 66% უპასუხა, რომ “შავკანიანი” თოჯინა ცუდი იყო, 93%-მა კი არჩია “თეთრკანიანი” თოჯინით ეთამაშა. ერთი სიტყვით, კვლევის შედეგად, აღმოჩნდა, რომ აფრო-ამერიკული წარმოშობის ბავშვებმა 3 წლის ასაკში უკვე იცოდნენ, რომ შავკანიანად ყოფნა 40-იანი წლების რასისტულ ამერიკაში, არც თუ ისე კარგი იყო.

როგორც წესი, საზოგადოებაში არსებული სტერეო-

“If we take in and accept that we are sick, evil, deviants who hurt others by our very existence, then we can end up thinking we are not worthy of associating on an equal basis with others, both homosexual and heterosexual. Our self-blame instills a sense of inferiority. Low self-worth and self-esteem are great inhibitors of our potential: we either accept that we are not worthy of grace and love, of rights, and that we have to take whatever is offered to us, no matter how inadequate, or we constantly have to prove to ourselves and others that we are worthy. Lack of a sense of self-worth makes us often accept the partial measure when we could demand the full measure.”

- Susan Pharr, *Homophobia: A Weapon of Sexism*¹

For people who belong to socially stigmatized groups, coming to accept and recognize themselves for who they are is a difficult but important task. This process necessitates a reevaluation of the cultural values and norms they internalized during the socialization process. In the late 1940s, researchers Kenneth and Mamie Clark² conducted a study to determine what influence society's prevailing prejudices and stereotypes had on members of a marginalized group.

African-American children were told to choose from two dolls, one of which resembled a white person and the other – a black person. The majority of the children identified with the black doll, though when asked by the researchers which doll was bad and which was good, 66 per cent answered that the black doll was bad and 93 per cent chose to play with the white doll. In short, the study showed that African-American children in 1940s racist America already knew at age 3 that being black was not such a good thing.

As a rule, the representatives of a stereotyped group are in various ways influenced by those very stereotypes. Later experiments in which represen-

ტიპების გავლენის ქვეშ იმ ჯგუფის წარმომადგენლებიც ექცევიან, ვისაც ეს სტერეოტიპი ეხება. მომდევნო ექსპერიმენტებმა, რომელშიც სხვა დისკრიმინირებული ჯგუფების წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ, დაადასტურა, რომ მათი უმეტესობა მეტად თუ ნაკლებად ახდენს იმ ნეგატიური განწყობის ინტერნალიზებას, რომელიც მათ მიმართ არსებობს საზოგადოებაში. ერთ-ერთი ასეთი ექსპერიმენტის დროს, სტუდენტებს (იქ თანაბრად იყვნენ ქალებიც და კაცებიც) სთხოვდნენ შეეფასებინათ მათივე თანატოლის წარმატება, რომელმაც რთული და მნიშვნელოვანი ამოცანა ამოხსნა. როდესაც საუბარი ეხებოდა ქალ სტუდენტს, ჯგუფის წევრების უმეტესობა, სქესის მიუხედავად წარმატებას შემთხვევითობად, გამართლებად მიიჩნევდა, მაშინ როცა სტუდენტი ბიჭის შემთხვევაში წარმატებას მისი უნარებს მიაწერდნენ.³ იგივე შედეგი აჩვენა უფრო მცირეწლოვან ბავშვებთან ჩატარებულმა ექსპერიმენტმაც. მეტიც, ბიჭებს, 10-11 წლის ასაკში უკვე შეეძლოთ საკუთარი ეგოს დაცვა და საკუთარ წარუმატებლობას შემთხვევითობას მიაწერდნენ, გოგონები კი, ყოველთვის, როცა რამე არ გამოსდიოდათ, საკუთარ თავს ადანაშაულებდნენ.⁴ ცხადია, რომ წარმოდგენა მამაკაცის “ინტელექტუალურ უპირატესობაზე” და დაბალი თვითშეფასება პერიოდს არ ჩნდება და სოციალიზაციის პროცესში მიღებული და გათავისებული წინასწარგანწყობის შედეგია.

ისევე, როგორც სხვა სტიგმატიზებული ჯგუფის წარმომადგენელთათვის, ლგბტ ადამიანებისათვის ქსენოფობიურ გარემოში ცხოვრება უამრავ სტრესთანაა დაკავშირებული. საზოგადოებაში არსებული სტერეოტიპები, ნეგატიური წინასწარგანწყობა, ზიზილი, სიძულვილი, სიბრაღი, რომელიც ხშირად დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებასა თუ სხვა ვერბალურ და/ან ფიზიკურ აგრესიაში მჟღავნდება, გავლენას ახდენს ამ ჯგუფის წარმომადგენელთა თვითშეფასებაზე. ჰეტეროსექსუალური დამძიმებული საზოგადოება სხვადასხვა მექანიზმებს იყენებს იმისათვის, რათა დისკრიმინაციის გარდა, ჰომო/ბისექსუალური ორიენტაციის მქონე ადამიანებს თავს მოახვიოს მკაცრი გენდერული ნორმები და ჩაუნერგოს მათ სირცხვილისა და დანაშაულის გრძნობა.⁵ ცალკეულ შემთხვევებში საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის გამო აღძრულმა ნეგატიურმა განცდამ, შესაძლოა, გენერალიზებული ხასიათი მიიღოს და სერიოზულად იმოქმედოს ადამიანის მსოფლმხედველობასა და თვითაღქმის პროცესზე. შედეგების გამოვლენის დიაპაზონი საკმაოდ ფართოა: საკუთარი არასრულფასოვნების განცდიდან, საკუთარი თავის მიმართ ღიად გამოხატულ სიძულვილსა და თვითდესტრუქციულ ქცევამდე.⁶

კონფლიქტი/დისჰარმონია უმცირესობის წარმომადგენელსა და დომინირებულ სოციალურ გარემოს შო-

tatives of other discriminated groups took part confirmed that the majority of them had more or less internalized society's negative disposition towards them. During one such experiment, a group of students (half men, half women) was asked to assess the success of their own peers who had managed to perform a complicated task. When the matter concerned female students, the majority of group members attributed her success to chance or luck, while for the men it was generally chalked up to skills and abilities.³

Another experiment conducted on children showed similar results. Boys aged 10-11 showed themselves better able to defend their egos and attributed their failures to chance, while girls blamed themselves when they failed to achieve something.⁴

„საღიგაბი შემთხვევებში
საკუთარი სექსუალური
ორიენტაციის გამო აღძრულმა
ნეგატიურმა განცდამ შესაძლოა
გენერალიზებული ხასიათი მიიღოს
და სერიოზულად იმოქმედოს
ადამიანის მსოფლმხედველობასა და
თვითაღქმის პროცესზე“

„IN CERTAIN CASES, ONE'S NEGATIVE
FEELINGS ABOUT THEIR SEXUAL
ORIENTATION CAN BE GENERALIZED AND
SERIOUSLY INFLUENCE A PERSON'S WORLD
VIEW AND SELF-PERCEPTION.“

რის, “უმცირესობის სტრესი” განსაკუთრებით მძაფრად ვლინდება გარდატეხის ასაკში, როდესაც ლგბტ მოზარდებს უჭირთ გაერკვნენ საკუთარ გრძნობებში და ხშირ შემთხვევაში არაფინაა მათ გვერდით, ვისაც დახმარებისათვის მიმართავენ. სხვა უმცირესობათა ჯგუფის ახალგაზრდებისაგან განსხვავებით, ისინი მეტწილად ვერ სარგებლობენ ოჯახის წევრების ან ნათესავების მხარდაჭერითაც კი, რაც მნიშვნელოვნად ამძიმებს მათ მდგომარეობას. დამატებით, ამ ასაკში მიკუთვნებულობა თანატოლების ჯგუფისადმი მნიშვნელოვანია. თუმცა, ახალგაზრდა გეები და ლესბოსელები მეგობრებთან ქამინაუთის დროს მინიმუმ ერთ მეგობარს მაინც კარგავენ.⁷ სტატისტიკის მიხედვით, ახალგაზრდა გეები მათ პეტეროსექსუალ თანატოლებთან შედარებით, 7-ჯერ უფრო მაღალია სუიციდური მცდელობების რიცხვი.⁸ ამ მოვლენის გამომწვევ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიზეზად მკვლევარები სწორედ ამგვარი ჰომოფობიურ გარემოში თვითგამორკვევასთან დაკავშირებულ სტრესსა და მხარდაჭერის არარსებობას ასახელებენ. მიუხედავად ამ სირთულეებისა, ბოლოდროინდელმა კვლევებმა აჩვენა,

Clearly, the notion of “male intellectual superiority” and girls’ low self esteem did not appear out of nowhere and were instead the result of accepted and internalized prejudice.

Like members of other stigmatized groups, for LGBT people, living in a xenophobic environment is linked to numerous stresses. The stereotypes existing in society, negative prejudice, disgust, hatred and pity – which are often manifested as discriminatory attitudes and various kinds of verbal and/or physical aggression – influence the self esteem of members of this group.

On top of discrimination, society, weighed down by heterosexism, uses various mechanisms in order to impose strict gender norms on homo- and bisexual people and implant in them a sense of shame and guilt.⁵

In certain cases, one’s negative feelings about their sexual orientation can be generalized and seriously influence a person’s world view and self-

რომ მათი უმეტესობა ეფექტურად უმკლავდება სირთულეებს და მთლიანობის დარღვევის გარეშე წარმატებულად ადამიანად ყალიბდება.⁹

რაც შეეხება დეპრესიისადმი მიდრეკილებას, კვლევამ ვერ გამოავლინა მნიშვნელოვანი სხვაობა სექსუალურად

perception. The range of ways these results can be manifested is quite broad and extends from having a sense of inferiority to open expressions of self hatred and self-destructive behaviour.⁶

The conflict/disharmony between a representa-

აქტიურ ჰომო, ჰეტერო და ბისექსუალებს შორის. თუმცა, მამაკაცებს შორის, რომლებიც ნაკლებ აქტიურები იყვნენ სექსუალურად, შესაბამისი მაჩვენებელი საკმაოდ მაღალი იყო (27.1% გეებში და 23.6% ჰეტეროსექსუალ მამაკაცებში). კვლევამ აჩვენა, რომ დეპრესიის კლინიკური ხარისხი უკავშირდება არა იმდენად სექსუალურ ორიენტაციას, რამდენადაც სექსუალურ აქტივობას (გეების 46%, რომელიც ასექსუალური ცხოვრების წესს არჩევს ან სხვა მიზეზის გამო ნაკლებად აქტიურია სექსუალურად, დეპრესიით იტანჯება, მაშინ როცა სექსუალურად აქტიურ გეებში ეს მაჩვენებელი 6%-ია. ჰეტეროსექსუალ მამაკაცებში ეს მაჩვენებელი შესაბამისად 21.8% და 2.6%-ია) — ჰეტეროსექსუალ მამაკაცებზე ისევე მძიმედ მოქმედებს დაბალი სექსუალური აქტივობა, როგორც გეებზე, თუმცა, მთლიანობაში ეს მაჩვენებელი გეებში ორჯერ უფრო მაღალია, ვიდრე ჰეტეროსექსუალ მამაკაცებში. ქალების ჯგუფში (ჰომო/ბი/ჰეტეროსექსუალი ქალები) ეს სხვაობა უფრო მცირეა მამაკაცებთან შედარებით, თუმცა, ჰეტეროსექსუალ ქალებთან შედარებით, ლესბოსელებიც უფრო მიდრეკილი არიან დეპრესიისა და თვითდესტრუქციული ქცევისაკენ (მაგ. ალკოჰოლის, ნარკოტიკებისა და თამბაქოს მოხმარების მაღალი მაჩვენებელი).¹⁰

მეთოდოლოგიური შენიშვნების გარდა (მაგ. კვლევის მონაწილეთა შერჩევის კრიტერიუმები, მათი მიკუთვნებულობა სხვადასხვა სოციალური ჯგუფებისადმი, სხვა სტრესული გამომწვევების არსებობა, რომელიც არ უკავშირდება ორიენტაციას, კულტურული და სოციალური გარემო და სხვ.), რომელიც არ იძლევა ამ მონაცემების სრულად განზოგადოების საშუალებას, მეცნიერთა ერთი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ამგვარი სხვაობა არ შეიძლება აიხსნებოდეს მხოლოდ სოციალური პრესით (ამ ჰიპოთეზის შესამოწმებლად აუცილებელია შედარებითი კროს-კულტურული კვლევების ჩატარება, რომელიც აჩვენებდა თუ როგორ იცვლება ნევროტიზმისა და სუიციდისადმი მიდრეკილება გეებს შორის სხვადასხვა ქვეყანასა და სოციალურ გარემოში ჰომოფობიის ხარისხის გათვალისწინებით). აუცილებელია საკითხის კიდევ უფრო ღრმად შესწავლა.¹¹

ინტერნალიზებული ჰომოფობია სხვადასხვა სახით ვლინდება. საკუთარი თავისა და მეგობრების დაცვის მიზნით, ჰომოსექსუალები ხშირად მიმართავენ ჰეტეროსექსუალური ქცევის იმიტაციის პრაქტიკას. ერთი შესხედვით, ეს არც ისე რთულია, რადგან, ადამიანების უმეტესობა თვლის, რომ ყველა ჰეტეროსექსუალი უნდა იყოს. თუმცა, თუ გავითვალისწინებთ, რომ საკუთარი ქცევისა და მეტყველების გამუდმებული კონტროლი ყოველდღიური სტრესის წყაროა, ეს არც ისე ეფექტური გამოსავალია მდგომარეობიდან. ადამიანები, რომლებიც ასეთ

tive of a minority and the dominant social environment, “minority stress”, is especially sharply manifested during puberty, when LGBT people often find it difficult to understand their own feelings and just as often have no-one to turn to for help. Unlike young people from other minority groups, they generally do not have the support even of family members or relatives, a factor which significantly complicates their situation.

Furthermore, a sense of belonging to a group of peers is especially important at that age. Young gays and lesbians, however, tend to lose at least one friend when they come out of the closet.⁷ Statistics have shown that the suicide attempt rate among young gay males is seven times higher than that of their heterosexual peers.⁸ Researchers identify the stress and lack of support associated with trying to identify oneself in such a homophobic environment as one of the causes of this phenomenon.

Still, recent studies have shown that the majority of LGBT people effectively cope with these difficulties and turn into successful people without the violation of the integrity.⁹

As for predispositions to depression, the study did not show any significant difference between sexually active homosexuals, heterosexuals and bisexuals. For less sexually active men, however, this indicator was rather high (27.1 per cent for gays and 23.6 per cent for heterosexuals). The study showed that the clinical quality of depression is linked not so much to sexual orientation as to frequency of sexual activity, as a lack of sexual activity negatively affects both heterosexual and gay men - though on the whole depression rates for gays were twice as high. (Forty-six per cent of gays who chose an asexual lifestyle or for other reasons are less active sexually suffer from depression while for sexually active gays this figure stands at 6 per cent; for heterosexual men these numbers are 21.8 per cent and 2.6 per cent, respectively.)

This gap was smaller among women (hetero vs homo), though lesbian women were still somewhat more predisposed to depression and had higher rates of self-destructive behaviour (e.g. alcoholism, drug and tobacco use).¹⁰

There were some methodological issues with this study (e.g. criteria for selecting participants, their affiliation with various social groups, other stressful experiences they may have had that were not

პრაქტიკას მიმართავენ, იძულებითი ქამინაუთის შიშის გამო არა მხოლოდ ურეაქციოდ ტოვებენ ზოგადად ლგბტ ადამიანების მიმართ შეურაცხმყოფელ გამონათქვამებსა და ფიზიკური აგრესიის გამოვლინების ფაქტებს, არამედ თავად იქცევიან აგრესიული ჰომოფობიებით.

ის ადამიანები, რომელთა მხრიდან საკუთარი სექსუალობის ნაწილობრივ ან სრულად მიღებას/აღიარებას თან ახლავს ნეგატიური თვითშეფასება, ხშირად ზედმეტად კრიტიკულები არიან და გადაჭარბებული მომთხოვნელობით გამოირჩევიან როგორც საკუთარი თავის, ისე ლგბტ ჯგუფის სხვა წევრების მიმართ. ისინი ისწრაფვიან დაამყარონ ქცევის აბსოლუტური მორალური სტანდარტი გეებისა და ლესბოსელებისათვის, რაც ხშირად კონფლიქტების მიზეზი ხდება თავად ჯგუფის შგნით.¹² ბევრი მათგანი ცდილობს გაემიჯნოს ჯგუფს და დამტკიცოს, რომ ის უკეთესია, ვიდრე ჯგუფის სხვა წევრები, რომლებიც არ აკმაყოფილებენ მაღალ “მორალურ სტანდარტებს”.

ხშირ შემთხვევაში, როდესაც ისინი ითვითხევენ “აგრესორის” როლს, ამტკიცებენ, რომ ჯგუფი არათუ არ საჭიროებს განსაკუთრებულ დაცვასა და ზრუნვას, არამედ უმრავლესობის წევრთა მსგავსად ეწინააღმდეგებიან საყოველთაოდ აღიარებული უფლებების გავრცელებას ჯგუფის წევრებზე (ქორწინების უფლება, შეილაღ აყვანის უფლება და სხვ). მათი აგრესიის ობიექტი ხშირად ხდებიან ლგბტ აქტივისტები, რომლებიც მათი აზრით “ზედმეტ ყურადღებას იქცევენ და ამით ზრდიან ჰომოფობიურ განწყობას საზოგადოებაში”.

ჰომოფობიური გარემოს ნეგატიური შედეგების გაცნობიერება ავტომატურად სენსიტიურს არ ხდის ჯგუფის წევრებს სხვა მარგინალიზებული ჯგუფების წარმომადგენელთა მიმართ. არაერთგვაროვანია დამოკიდებულება ჯგუფის შგნითაც. ჰომო/ბი/ტრანსფობის, სექსიზმის, ეიჯიზმისა და სოციალიზაციის პროცესში შეთვისებული სხვა სტერეოტიპების და წინასწარგანწყობების წყალობით, ჯგუფის ზოგიერთი წევრი უმცირესობის ორმაგი, ხანდახან სამმაგი სტატუსის მატარებელი ხდება და შესაბამისად, სტრესის გავლენა უფრო ძლიერდება.

კონფლიქტი საკუთარ სექსუალობასა და გარემოში არსებულ ნორმებს შორის ზოგს აიძულებს ასექსუალური ცხოვრების წესს მიმართონ ან უარი თქვან ხანგრძლივ, მყარ ურთიერთობებზე. ასეთი ადამიანები ხშირად ავლენენ ინტერესს “მიუწვდომელი ობიექტის” მიმართაც.

აგდებული დამოკიდებულება პეტეროსექსუალების მიმართ და მათთან კონტაქტისათვის თავის არიდება (პეტეროფობია), ისევე როგორც ჰიპერტროფირებული სიამაყე საკუთარი ჰომოსექსუალური ორიენტაციით,

related to their sexual orientation and the social environment they live in) which mean its results should not be fully generalized. Some researchers believe that the aforementioned gaps cannot be attributed exclusively to social pressures and require further study. They say that cross-cultural studies should be performed to check this hypothesis, as that would reflect how neurosis and suicidal tendencies among gays differ according to country and how entrenched homophobia is in the social environment.¹¹

Internalized homophobia manifests itself in several different ways. Homosexuals often imitate heterosexual behaviour in order to protect themselves and their friends. At first glance, doing so is not too difficult, since the majority of people assume everyone to be heterosexual. Yet if we consider the fact that exercising constant control over one's behaviour and speech patterns can be a source of everyday stress, it is not an effective long-term solution. People who use this practice are often in fear of being forced to come out and not only do not react when gays are verbally insulted or fall victim to physical aggression – they often become aggressive homophobes themselves.

People who associate the full acceptance/recognition of their sexuality with negative self-esteem are often especially critical and demanding of both themselves and other members of the LGBT group. They aspire to establish absolute moral standards of behaviour for gays and lesbians, which frequently gives rise to conflict within the group.¹² Many of them try to distance themselves from the group and prove that they are better than the other group members who do not satisfy this “moral standard”.

Understanding the negative consequences of the homophobic environment does not automatically make LGBT people sensitive to representatives of other marginalized groups. Attitudes within the community are not uniform. Thanks to other stereotypes and prejudices internalized during the homo-, bi- and transphobia, sexism, ageism and socialization process, some members of the group carry the status of double or even triple minority and, accordingly, endure more stress. The conflict between one's sexuality and the norms prevailing in the environment forces some people to live an asexual lifestyle or reject engaging in long-term, committed relationships. These people often show interest in “inaccessible objects”.

A dismissive attitude towards heterosexuals and avoiding contact with them (heterophobia), as well as

ასევე შეიძლება შეთვისებული ჰომოფობიის გამოვლენად ჩაითვალოს.

აფირმაციული გეი-თერაპიის მომხრენი დისკრიმინაციული ციკლის გაანალიზებისა და ინტერნალიზებული ჰომოფობიის ცალკეული კლინიკური გამოვლინების მაგალითებზე დაყრდნობით ასახელებენ შეთვისებული ჰომოფობიის დაძლევის რამდენიმე გზას:¹³

- საკუთარი თავის მიღება ისეთად, როგორიც ხარ;
- თვითბრალდების ტენდენციის დაძლევა და დანაშაულის გრძნობის გადალახვა;
- იზოლაციის ნეგატიური შედეგების გაცნობიერება და ინკლუზიურობისაკენ სწრაფვა;
- ბრძოლა დისკრიმინაციის წინააღმდეგ, რაც გულისხმობს საკუთარი მოსაზრებების ღიად გამოთქმას, დისკრიმინაციის ნეგატიური შედეგების ხაზგასმას (წინააღმდეგ შემთხვევაში შეიძლება ჩათვალოს, რომ თქვენ კმაყოფილი ხართ იმ არადაამაკმაყოფილებელი სტატუსითა და მდგომარეობით, რომელიც ამჟამად გაქვთ); დადებითი როლური მოდელების შექმნას და დემონსტრირებას; დისკრიმინირებულთა მხარდაჭერას და სხვ.

hypertrophic pride in one's homosexual orientation can also be considered manifestations of internalized homophobia.

Supporters of affirmative gay therapy have proposed several ways to overcome internalized homophobia on the basis of examples of individual clinical cases of internalized homophobia and analysis of the discrimination cycle:¹³

- Accepting yourself for what you are;
- Overcoming the tendency to blame yourself and feel guilty;
- Understanding the negative consequences of isolation and aspiring towards inclusivity;
- Fighting against discrimination, which implies openly expressing your opinion and highlighting the negative consequences of discrimination (otherwise people may think that you are satisfied with your current status and situation); identifying positive role models and being one; and supporting those who are discriminated against.

Eka Aghdgomelashvili

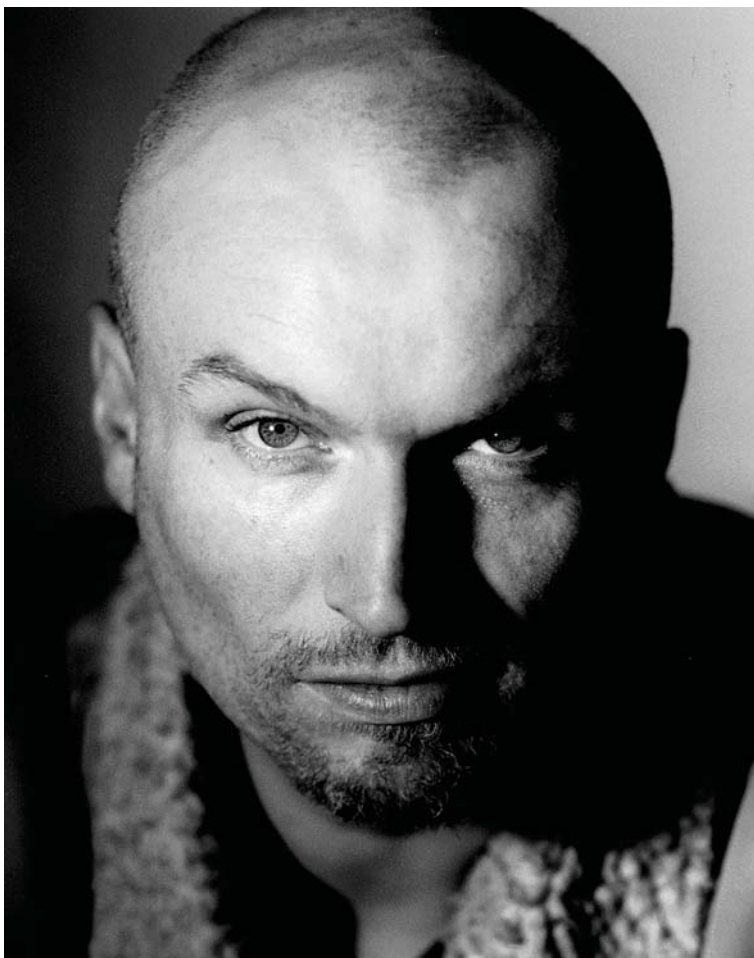
ეკა აღდგომელაშვილი

1. Suzanne Pharr. Homophobia: A Weapon of Sexism. CA: Chardon Press, 1988.
2. Clark, K.B., & Clark, M.P. (1947). Racial identification and preference in Negro children. In T.M. Newcomb & E.L. Hartley (Eds.), Reading in social psychology. New York: Holt, Rinehart & Winston.
3. Deaux K., Emsweiler T., 1974. Explanations of successful performance of sex-linked tasks : What is skill for male is luck for the female // Journal of Personality and Social Psychology. Vol.30. P.80-85.
4. Nicholls, J. G. (1975). Causal attributions and other achievement-related cognitions: Effects of task outcomes, attainment value, and sex. Journal of Abnormal Psychology, 31, 379-389.
5. Blumenfeld, W.J. (1992) Homophobia: How We All Pay The Price. Boston: Beacon Press.
6. Gonsiorek, J.C. and Rudolph, J.R. (1991) Mental health issues of gay and lesbian adolescents. Journal of Adolescent Health Care. 9(2); 114-127.
7. Ryan C, Futterman D. Caring for gay and lesbian teens. Contemporary Pediatrics. 1998;15(11):107-130)
8. ლესბოსელების შემთხვევაში ეს მაჩვენებელი უმნიშვნელო აღმოჩნდა. / In the case of lesbians, this indicator was insignificant. Remafedi, G. (1994) Predictors of unprotected intercourse among gay and bisexual youths: knowledge, beliefs and behaviour. Pediatrics, 94.
9. Edwards, Willie J. (1996). A Sociological Analysis of an In/Visible Minority Group: Male Adolescent Homosexuals. Youth & Society, 27, No. 3, 334-355
10. Davies, D. and Neal, C. (Editors) (1996) Pink Therapy: a guide for counsellors and therapists working with lesbian, gay and bisexual clients. Buckingham, Open University Press.
11. "ამ რეზულტატების განზოგადების შესაძლებლობა შეზღუდულია, რადგან დღემდე ჩატარებული კვლევები, რომელიც სწავლობდა სტრესის გავლენას ახალგაზრდა გეებზე, ლესბოსელებსა და ბისექსუალებზე, შეზღუდული იყო კლინიკის პაციენტებით, თავშესაფრების ბინადრებით და იმ ორგანიზაციებით, ვინც მუშაობს სახლიდან გაქცეულ ახალგაზრდებთან. ჩვენ დაზუსტებით არ ვიცით, როგორ უმკლავდებიან სტრესებს ის ახალგაზრდები, რომლებიც ამ ჯგუფებს არ მიეკუთვნებიან. ბევრი ახალგაზრდა გეი და ლესბოსელი წარმატებით ართმევს თავს ამ პრობლემებს". / "There is limited expedience in generalizing these results, since the studies done so far into the impact of stress on gay, lesbian and bisexual teenagers have been based on information from clinic patients, shelter residents and organizations working with runaway teens. We do not know precisely how gay teens who do not belong to these groups cope with such stresses. Many young gays and lesbians successfully deal with these problems." DiPlacido, J. (1998). Minority Stress Among Lesbians, Gay Men, and Bisexuals: A Consequence of Heterosexism, Homophobia, and Stigmatization. in Gregory M. Herek (ed) Stigma and Sexual Orientation. Understanding Prejudice Against Lesbians, Gay Men, and Bisexuals. Vol.4. p. Sage Publications.
12. Gonsiorek, John C. Ph.D., Sell, Randall L. Sc.D., Weinrich, James D. Ph.D. (1995). Definition and Measurement of Sexual Orientation. Suicide and Life- Threatening Behavior, 25, Supplement, 40-51.
13. Davies, D. and Neal, C. (Editors) (1996) Pink Therapy: a guide for counsellors and therapists working with lesbian, gay and bisexual clients. Buckingham, Open University Press.

მარკ რავენჰილის მოლოდინში

Waiting for Mark Ravenhill

როდესაც თანამედროვე ბრიტანულ დრამაზე ლაპარაკობენ, შეუძლებელია, გვერდი ავუაროთ ავტორს, რომელმაც 1996 წელს ლეგენდარული პიესა დაწერა; პიესა, რომლის სათაურსაც ხშირად უცენზურობის გამო სიმბოლოებით ცვლიან, მარკ რავენჰილს ეკუთვნის და მისი სათაური ინგლისურად ასე ჟღერს: "Shopping and Fucking".

რავენჰილის ან უკვე საკულტოდ ქცეული სახელი რამდენიმე ასოციაციას აღძრავს — პირველ რიგში ამახვილებენ ყურადღებას იმაზე, რომ არც არასოდეს მალავდა თავის ჰომოსექსუალობას, ასევე საქვეყნოდ ცნობილი ფაქტია, რომ 90-იანი წლებში იგი აივ-ინ-

Any conversation about modern British drama cannot be without reference to the author who wrote a certain legendary 1996 play; the play, whose title is often partially replaced with asterixes, belongs to Mark Ravenhill and its title is "Shopping and Fucking".

Mention of Ravenhill, whose very name has been elevated to cult status, brings to mind several associations – he never hid his homosexuality, and the whole world knows that in the 1990s he was diagnosed with HIV. Yet despite his "scandalous" biography, no-one can deny that Ravenhill brought something absolutely new to the development of British and world drama and crafted a completely unique style.

ფექცია აღმოაჩნდა, თუმცა, ამ “სკანდალური” ბიოგრაფიის ფონზე, ვერავინ ახერხებს იმის უარყოფას, რომ რავენჰილმა სრულებით ახალი სიტყვა თქვა ბრიტანული და მსოფლიო დრამის განვითარებაში და უნიკალური, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი სტილის შექმნა მოახერხა. 1990-იან წლებში დაწერილი პიესები (“Shopping and Fucking”, “Faust is Dead”, “Handbag”, “Some Explicit Polaroids” და სხვ.) თავისი სექსუალური ექსპლიციტურობითა და განსაკუთრებული სითამამით, შოკი აგდებდა თვით ყველაფრის მნახველ ბრიტანელ მაყურებელს, მაგრამ პარადოქსული პოპულარობით სარგებლობდა და დღემდე არაერთი ქვეყნის წამყვან თეატრალურ სცენებზე იდგმება. დღეს ბრიტანეთში უკვე აღარავის უკვირს ამ *l'enfant terrible*-ის სცენური ხულიგნობა და გეი-დრამატურგის იარლიყსაც არავინ აკრავს, რადგან რავენჰილმა, უკვე კარგა ხანია, მოახერხა კლასიკოსის ტატუსის მოპოვება. მისი პიესების უმრავლესობაში სულ მცირე ერთი გეი პერსონაჟია; გულახდილი, და ხშირად სასტიკი, სექსუალური სცენები განსაკუთრებული სითამამით არის გადმოცემული. ამის მიუხედავად, ერთ-ერთ ინტერვიუში, როდესაც რავენჰილს ჰკითხეს, მიიჩნევს თუ არა თავს გეი-ავტორად, მან უპასუხა: “ჩემი პირველი ნამუშევარი არ აღუქვამთ როგორ უბრალოდ “გეი პიესა”, თუმცა, ძალიან არ გამკვირვებია. წინა წლებში მსგავს თემატიკაზე საკმაოდ ბევრი იწერებოდა, მაგალითად კევინ ელიოტის ან ჯონათან ჰარვის მოყვანა შეიძლება. შეიძლება ითქვას, რომ ბედმა გამიღიმა, რადგან მომზადებულ ნიადაგზე მოვედი, როცა უკვე გეი პერსონაჟების შესახებ წერა არ ითვლებოდა უჩვეულოდ. ამიტომაც, თუ პერსონაჟი გეია, ეს არ ნიშნავს, რომ მხოლოდ და მხოლოდ ამაში გამოიხატება მთელი პიესის არსი. მე პირადად ყოველთვის ვცდილობ, თავი ავარიდო ასეთ შეფასებას, არ მიყვარს, როცა ჩემს პიესებს გეი-არტის იარლიყს აკრავენ. რასაკვირველია, ისიც ვიცი, რომ გეები ასევე შეიძლება დაინტერესდნენ ჩემი პიესებით, მაგრამ გარწმუნებთ, რომ მაყურებლის ძალიან დიდი უმრავლესობა არ არის გეი.”

პარადოქსია, მაგრამ მარკ რავენჰილი სწორედ დაუნდობელი გულწრფელობით ახერხებს, გეი პერსონაჟების პრობლემებს ზოგადადამიანური ჟღერადობა შესძინოს: სექსი, ძალადობა, ბილწიერება მის პიესებში ისეთი ჭარბი დოზებითაა გადმოცემული, რომ კარგავს თავის პირველად მნიშვნელობას და სიმბოლურ დატვირთვას იძენს. ეს გადაჭარბება მხოლოდ რავენჰილის პიესებთან პირველი შეხვედრისას შეიძლება იწვევდეს მძაფრ რეაქციას, თუმცა, მეორედ ან უფრო ყურადღებით გაცნობისას, შეუძლებელია, ვირტუოზი მწერალი არ აღმოაჩინო. ავტორი, რომელსაც ენის შესაძლებლობები

The explicit sexual nature and exceptional boldness of his 1990s plays “Shopping and Fucking”, “Faust is Dead”, “Handbag” and “Some Explicit Polaroids” shocked even British audiences accustomed to extreme drama. Still, they enjoyed great popularity and to this day are performed in numerous leading theatres across the world.

By now, the stage hooliganism of this “enfant terrible” surprises no-one, and the label “gay playwright” is not ascribed to him since he has already attained the status of “classic”. The majority of his plays have at least one gay character. They also contain frank and often cruel sex scenes. One interviewer asked Ravenhill if he thought of himself as a gay author. He responded:

“My first work was not interpreted as simply a ‘gay play,’ and this did not particularly surprise me. Quite a few plays dealing with the same themes had been written in previous years – good examples are Kevin Elliot or Jonathan Harvey. I guess you could say fate smiled upon me, since I when I came along the groundwork had already been laid and writing about gay characters was no longer considered unusual. That’s why if

საზენი საპუბლიკო "პუზი (წყლის გარეშე)".
Scene of the play "Pool (no water)". Photo by daylife

უკიდურესობამდე მიჰყავს, საზღვრებს შლის, არღვევს ყველა სტანდარტს და შედეგად სრულიად ახალ მხატვრულ რეალობას ქმნის. როგორც მისი კრიტიკოსები აღნიშნავენ: „რელობას, რომელიც ხშირად თვით ნამდვილ ცხოვრებაზე უფრო რეალურია“.

კიდევ ერთი თვისება, რომელიც რავენჰილის საფირმო ნიშანია, მისი განუმეორებელი იუმორია. ყველაზე ტრაგიკული და სევდიანი სიუჟეტებიც კი მის ხელში განსაკუთრებულ კომიკურ იერს იძენს. რავენჰილისთვის არ არსებობს „ხელშეუხებელი“ სინამდვილე, რომელზეც ხუმრობა არ შეიძლება; ის პარადოქსულად ახერხებს, თანამედროვე ადამიანის ყოფის ტრაგიკულობა კომიზმით გადმოსცეს. ყველაზე სასტიკი, სექსუალური ძალადობით გაჯერებულ სცენებშიც კი, შეუძლებელია თავი შეიკავო და არ გაგეცინოს. მაგალითად, *“Sopping and Fucking”*-ის ერთ-ერთი პერსონაჟი დიდხანს გვიყვება, როგორ მოუკლეს მამა, ვერაგმა ძიამ როგორ შეირთო დედამისი ცოლად... სრულებით ცხადი ალუზიაა *“ჰამლეტთან”*, თუმცა, თხრობაში მოულოდნელად შემოიჭრება ველური ძროხების ჯოგი, რომელმაც მოკლული მამა გადათელა და ამბის ტრაგიკულობით შეძრული მაყურებელი სიცილს ვერ იკავებს, რადგან ხვდება, რომ სინამდვილეში *“ჰამლეტის”* კი არა, თურმე დისნეის *“მეფე ლომის”* ისტორიას ისმენდნენ. მსგავსი მაგალითის მოყვანა კიდევ მრავლად შეიძლება.

თვითონ რავენჰილს თუ დავესხებით, სექსის სიჭარბე მის პიესებში ასე აიხსნება — კონსუმერულმა საზოგადოებამ სექსი მოხმარების საგნად აქცია, დააცარიელა ინტიმურობისგან და ახლა უკვე ხელთ გვაქვს ცარიელი აქტი, რომელიც არაფრით განსხვავდება საყიდლებზე სიარულისგან. ჩვენ ისევე მოვიხმართ სექსს, როგორც ნებისმიერ სხვა პროდუქტს, რომელსაც მაღაზიებში ვყიდულობთ. სწორედ ამ თემას ეძღვნება რავენჰილის პირველი და დღემდე ყველაზე პოპულარული პიესა.

2000 წლიდან რავენჰილმა ერთგვარად *“დათმო”* პოზიციები, მის ტექსტებს უკვე აღარ ახასიათებს მწვავე რადიკალურობა, სოციალურ-პოლიტიკური თემები მის ახალ ნამუშევრებში უფრო აბსტრაქტულად იკითხება, მაგრამ ევროპისა და ამერიკის საზღვრებს გარეთ, ბევრ ქვეყანაში რავენჰილის *“სკანდალური”* პიესები ჯერ კიდევ იკვლევს გზას დიდი სცენებისკენ. ვნახოთ, რამდენი ხანი დასჭირდება *“Shopping and Fucking”*-ს ქართულ სცენაზე ჩამოსაღწევად. პიესის შექმნიდან 13 წელი უკვე გავიდა.

a character is gay, it doesn't necessary express the whole essence of the play. I personally always try to avoid making such assessments. I don't like it when my plays are labelled gay art. Of course I also know that gays may be into my plays, but I assure you that the vast majority of my audience is not gay.”

Paradoxically, it is precisely Ravenhill's ruthless frankness that allows him to give a common human resonance to the problems of gay people: sex, violence and foul language appear in such great quantities in his works that they lose their original meaning and take on symbolic weight.

But this excess is particularly striking only on first viewing. When one gains a deeper familiarity with Ravenhill's plays, it is impossible not to appreciate his writing virtuosity. This author takes the possibilities of language to such extremes, erases boundaries and flouts all standards, and, in so doing, creates an entirely new artistic reality. A reality some of his critics have called *“even more real than real life”*.

Another characteristic of Ravenhill's style is his unique sense of humour. In his hands, even the most tragic and sad subjects take on a comical air. Nothing is sacred or untouchable for Ravenhill's wit. He manages to convey the tragic nature of human existence with comical flair. It's impossible not to laugh even during his most cruel and sexually violent scenes. For example, one character in *“Shopping and Fucking”* spends a long time telling us about how his father was killed by his perfidious uncle, who then married his mother...

It's a completely obvious allusion to *“Hamlet”* but the story takes strange twists and involves a herd of cattle trampling over his dead father. Despite being affected by the tragic story, audiences invariably laugh as they realize the allusion is in fact not to *“Hamlet”*, but to Disney's *“The Lion King”*. There are numerous other examples of this kind.

Ravenhill once offered the following explanation for his play *“Shopping and Fucking”*: consumer society has made sex a consumer object, robbed it of intimacy and rendered it an empty act that is no different from going shopping. We consume sex just as we consume any product that we buy at the store. This play, Ravenhill's first, remains his most popular to this day.

Since 2000 Ravenhill has in a sense *“conceded”* his positions. His writings no longer contain harsh radicalism and social-political themes are dealt with in a more abstract manner. His *“scandalous”* plays though are finding their way into theatres in more and more countries outside Europe and North America. Let's see how long it takes *“Shopping and Fucking”* to reach the Georgian stage. Thirteen years have passed already since the play was written.

მხოლოდ ქალებისთვის

For Women Only

ლამე ბედნიერი დავბრუნდი სახლში, გული ამოვარდნაზე მქონდა. ფრიდრიხსჰაინიდან ძალიან შორს ვცხოვრობ. ამიტომ, დაახლოებით 45 წუთი გავატარე მეტროში. მთელი ეს დრო ბედნიერებისგან თავბრუ მეხვეოდა. საწოლში დავწექი თუ არა გამახსენდა, რომ წინა დღეებში ქალაქში ჩემზე მონყენილი და მარტოსული ადამიანი არავინ მეგულებოდა. გამეღიმა.

I returned home happy that night, my heart racing in excitement. I live a long way from Friedrichshain, so I'd spent about 45 minutes in the metro. The whole time I was dizzy with happiness. As soon as I lay down in bed, I remembered that over the previous few days I had been the saddest and most lonely person in this city. I smiled.

II

აპრილის დასაწყისი იყო. არდადეგები დაიწყო თუ არა, საერთო საცხოვრებელი დაცარიელდა. ჩემი სამეგობროდან ერთადერთი ვიყავი, ვინც ქალაქში დარჩა. თუმცა, თავიდან არ შევეუწუხებოვარ ამ ფაქტს — ჩემს განკარგულებაში იყო მთელი ქალაქი თავისი პარკებით, კაფეებით, გალერეებითა და თეატრებით. თვის პროგრამით და წიგნებით შეიარაღებული თავს მშვიდად ვგრძნობდი. ბედად, ამინდიც მშვენიერი იყო.

ორი კვირის შემდეგ მარტოობამ შემანუხა. შეიძლება, ზედიზედ ორ-სამ დღეს ისე ჩაველო, რომ ერთი სიტყვაც არ მეთქვა. დილით ადრე ვიღვიძებდი, ქუჩის ბოლოს პატარა საფუნთუშეში ვსაუზმობდი და შემდეგ იწყებოდა ჩემი მსვლელობა პარკიდან კაფეში, კაფედან გალერეაში, გალერეიდან თურქულ ან ჩინურ რესტორანში და იქიდან ისევ კაფეში. ქალაქის ყველა უბანი მოვიარე და ყველა მათგანში გავსინჯე დონერ ქებაბი და თურქული ჩაი; აღმოვაჩინე, რომ თეატრი არც თუ ისე მოსაწყენი გამოგონება ყოფილა და რაც მთავარია, ყველაზე მოკლე საველოსიპედო გზა ვიპოვე ჩემი სახლიდან ცენტრამდე. ფიზიკური და სავსე დღეები იყო. ცოტა სევდიანი.

ერთხელაც გადავწყვიტე, რომ არდადეგების ბოლო 5 დღეს მიუწვნებოდა გავატარებდი. ცვლილება მჭირდებოდა. წასვლამდე კიდევ რამდენიმე დღე რჩებოდა და ბუნებრივია, თავი რამით უნდა გამერთო. ბევრი ფიქრი არ დამჭირვებია, როცა ინტერნეტში ფართის შესახებ ინფორმაციას გადავანყდი: “მხოლოდ ქალებისთვის — შიგნიდან არაფერი და ქვევიდან ცარიელი”. გაჭირვებით გადავთარგმნე გერმანული სათაური. საკმაოდ დამინტრიგებლად ჟღერდა.

III

ფართი ფრიდრიხსჰაინში უნდა ყოფილიყო, ჩემ საყვარელ უბანში. ისეთი ალელვებული ვიყავი, რომ რამდენიმე საათით ადრე გავედი სახლიდან. ჯინსი და მწვანე მარცვლიანი მეცვა, თან შავი პატარა ფეხსაცმელები. ველოსიპედი განგებ არ წავიდე, გული მიგრძნობდა, რომ დავთვრებოდი. დღეს მაინც დავთვრებოდი, როგორც იქნა.

ბევრი ბოდილის შემდეგ დაღამდა. ფრიდრიხსჰაინში ერთი პატარა ტაილანდური რესტორანი ვიცი, მსოფლიოში ყველაზე იაფი და გემრიელი, სადაც მილიონი სახის პასტას ამზადებენ ყველანაირი სოუსით. იქ თითქმის 2 საათი ვიყურებოდი — სპეციალურად გავწელე ჭამის პროცესი. ბოლოს იმ ბარისკენ გავეშურე, სადაც დამინტრიგებელი ფართი უნდა ყოფილიყო. თუმცა, ბარი ვერ ვიპოვე — ბარის ნაცვლად მშვიდი პატარა ეზო დამხვდა საცხოვრებელი კორპუსებით გარშემორტყ-

II

It was the beginning of April. The dormitory emptied at the very moment the spring holiday began. I was the only one of my circle of friends who stayed in the city. At first, this didn't bother me: the whole city - with its parks, cafes, galleries and theatres - was at my disposal. Armed with books and monthly programme, I felt calm. And, as fate would have it, the weather was spectacular.

I started feeling lonely two weeks in. Two or three days would pass without me so much as uttering a word. I would get up early in the morning, have breakfast at a bakery down the street, and then embark on my route from the park to the cafe, from the cafe to the gallery, from the gallery to the Turkish or Chinese restaurant and from there back to the cafe. I explored all of the city's neighbourhoods and tried the doner kebabs and Turkish tea in each of them; I discovered that the theatre is in fact not a boring invention; and, most importantly, I found a bicycle path leading from my house directly to the centre. My days were full and sober. A bit sad, though.

I decided to spend the last five days of my holiday in Munich. I needed a change. My trip was still a few days away, though, so naturally, I had to keep myself busy with something. I found an advert for a local party on the internet. “For women only – nothing from the inside and empty from the bottom” – I struggled through translating the German title. Sounded quite interesting.

III

The party was in Friedrichshain, my favourite neighbourhood. I was so excited that I left the house several hours early. I wore jeans and a green T-shirt, with small, black shoes. I deliberately didn't take my bike, as I had an inkling that I was going to get drunk. At last, today I was going to get drunk.

I had been wandering around a lot by the time it got dark. I know a little Thai restaurant in Friedrichshain - the cheapest and tastiest in the world, where they have a million kinds of pastas with every imaginable kind of sauce. I sat there for almost two hours, deliberately prolonging the eating process. Finally, I headed towards the bar where this intriguing party was supposed to take place. But I found no bar. Instead, I found a small, calm courtyard surrounded by residential apartment buildings. The first floor of one of the buildings was alight with excitement. Suddenly I felt embarrassed about the prospect of spend-

მული. ერთ-ერთი შენობის პირველი სართული გაჩახჩახებული იყო. უცებ შემრცხვა უცხო ხალხში რომ უნდა გამეტარებინა მთელი საღამო.

ყურებამდე წითელი ვიყავი კარი რომ გამიღეს — წითელი ლოყებით, ფითქინა თეთრი მკლავებითა და უქუსლო ფეხსაცმელებით პატარა ბავშვს ვგავდი. მაკიაჟიც კი არ მქონდა. არადა, სულ ტყუილად... ქალი, რომელმაც კარი გამიღო, სრულიად ფანტასტიურად გამოიყურებოდა — შავ ვიწრო შარვალზე შავი მაღალქუსლიანი ჩექმები ჰქონდა ამოცმული, ტანზე თეთრი აბრეშუმის პერანგი ეცვა, მოკლე ქერა თმა კი ვერცხლისფრად

ing the whole evening at a stranger's house.

I was blushing from ear to ear when the door opened – with my red cheeks, skinny white arms and heelless shoes, I looked like a little child. I wasn't even wearing make-up. This was a mistake... The woman who opened the door looked absolutely magnificent. She wore black, high-heeled boots over her tight black pants, she wore a Kashmir top and her short blond hair sparkled silver. She had probably put something in her hair. She would have been about 40, and she was very charming.

There were only a few people inside – naturally, only

უბრწყინავდა. ალბათ, რამე ესვა თავზე. ასე 40 წლის იქნებოდა, ძალიან ეშხიანი.

მიგნით ცოტა ხალხი იყო, ბუნებრივია, მხოლოდ ქალები. სამაგიეროდ, დასათვალიერებელი იყო ბევრი. ვერცხლისთმიანმა მასპინძელმა, რომელსაც ლაურა ერქვა, ამისხნა, რომ სუვენირების ყიდვა შემდეგ და ვაგინის ფორმის ბალიშებზე მიმითითა. თითქმის არ მესმოდა მისი სიტყვები, მაგრამ მომერიდა მეკითხა, ინგლისური თუ იცოდა. ძალიან დაბნეული ვიყავი და მეშინოდა მარტო დარჩენის, ამიტომ ყურადღებით ვუყურებდი ლაურას შეღებულ თვალებში და თავსაც ვუქნევდი, ის კი დამატარებდა აქეთ-იქით და ხან ვაგინის ფორმის ბალიშებს მაჩვენებდა და ხან ვაგინის ფორმის ქაღალდებს. რბილი ვაგინა-სუვენირები ყვავილებს გაგდა. როცა რეალური ვაგინის პოსტერები დავინახე კედლებზე, მივხვდი, რომ არ ვცდებოდი. როგორც ჩანს, ლაურას და მის მეგობრებს ძალიან უყვარდათ ვაგინები. ყველა მილიმოდა და ხელს მართმევდა — ზრდილობიანი გერმანელები, ალბათ, ძალიან უნდოდათ, ერთი ვაგინა-ბალიში მაინც მეყიდა.

IV

არატიპიური ფართი იყო, ალკოჰოლიც კი ვერსად ვიპოვე. ადრე თუ გვიან ლაურა მიხვდა, რომ გერმანული თითქმის არ მესმოდა და სხვა სტუმრებით დაკავდა. ალკოჰოლის ძებნაში კიდევ ბევრი ვაგინის ფორმის სუვენირი ვიპოვე. ბინა კარგად იყო განათებული, ჩანს, გოგონები არაფერს მაღავენენ. ამ შუქზე კარგად ჩანდა ჭრელი ძაფებით მოქარგული გამჭვირვალე ბამბის ფარდები, მძივებით მორთული კედლები და სავარძლები, ჭრელი ნაჭრებისგან შეკერილი ვაგინები და ფუმ-ფულა კრემისფერი ლეიბები.

ერთ-ერთ ასეთ ლეიბზე გოგონების ჯგუფი იყო წამოწოლილი, რალაც წიგნს ათვალიერებდნენ. ლაურას დაუინებელი თხოვნით მათთან მივედი და თავისუფალ ადგილას წამოვწექი. გამიღიმეს, გამეცნენ და გააგრძელეს გერმანულად საუბარი. ოთხი გოგო იყო, მათგან ერთ-ერთს ეტყობოდა, რომ უცხოელი იყო და ჩემს მსგავსად არ ესმოდა გერმანული. გრძელი შავი თმა ჰქონდა და სამხრეთელებისთვის დამახასიათებელი ხორბლისფერი კანი. ნელ-ნელა და გულმოდგინედ უზღელდა ზურგს გვერდით წამოწოლილ ახალგაზრდა მსუქან ქალს, რომელიც წიგნს მიშტერებოდა. ერთ-ერთი ქალი ხმამაღლა და ვნებით კითხულობდა წიგნს, სხვები კი გატრუნულები უსმენდნენ.

გაკვირვებული ვიყავი, ასეთ ჩუმ ფართიზე ცხოვრებაში არ ვყოფილვარ. მოუხედავად იმისა, რომ მუსიკა ჩართეს და ხალხიც მოემატა, ბინა ისევ გაკაშკაშებული იყო და ქალები ისევ წყნარად საუბრობდნენ. ალკო-

women. I guess a lot of them were just curious and had come to see what it was about. The silver-haired host, whose name was Laura, told me I could buy “souvenirs” and pointed me towards a collection of vagina-shaped pillows. I couldn’t understand practically anything she said, but I was too shy to ask if she knew English. I was very confused and afraid of being left alone, so I attentively looked at Laura’s painted eyes as she spoke and dutifully nodded my head. She led me around, showing me the vagina-shaped pillows, and then vagina-shaped chandeliers. The soft vagina souvenirs resembled flowers. When I saw posters on the wall featuring pictures of real vaginas, I realized that I was not mistaken: it seemed Laura and her friends really liked vaginas.

Everybody smiled at me and shook my hand. These polite Germans probably really wanted me to buy at least one vagina pillow.

IV

It was not a typical party - there wasn’t even any alcohol. Eventually, Laura realized that I knew practically no German and began mingling with other guests. In my search for alcohol, I came across even more vagina-shaped souvenirs. The apartment was well lit – these girls had nothing to hide. In the light one could clearly see the multicoloured threads embroidered in the transparent cotton curtains, the beads affixed to the walls and armchairs, the vaginas sewn from multicoloured cloths and the fluffy, cream-coloured futons.

There was a group of girls lying on one of these futons looking over some kind of book. At Laura’s insistent demand I went up to them and lay down in a free spot. They smiled at me, laughed and continued speaking in German. There were four of them. One of them looked like a foreigner, with her wheat-coloured skin so characteristic of the peoples of the south. She had long black hair and was giving a gentle but thorough back rub to the young fat woman lying down next to her whose attention was fixed on the book. One of the women was loudly and passionately reading the book while the others listened in rapt attention.

I was surprised that I had never been to a party like this in my whole life. Music was turned on and more people began to show up, but still, the apartment was still awash in light and the women were still conversing calmly. Bottles of alcohol were still nowhere to be found. Instead, interestingly dressed women began to appear. Laura herself had changed her clothes. It

ჰოლის ბოთლები ისევ არ ჩანდა. სამაგიეროდ გამოჩნდნენ საინტერესოდ ჩაცმული ქალები, ლაურასაც უკვე გამოეცვალა. მაშინლა მივხვდი ფართის სათაურის მნიშვნელობას: ლაურას შავი ვიწრო შარვლის ნაცვლად ახლა შავი ვიწრო საცვლები ეცვა. სხვა ქალებიც საცვლებში იყვნენ, ზოგს ქალის სექსუალური ტანგა ეცვა, უფრო მეტს კი - კაცის საცვლის სტილის ბიკინი. სხვები მოკლე ან გრძელი კაბებით იყვნენ, ან კაცის შარვლებით, მაგრამ სავარაუდოდ შიგნით საცვლები არ ეცვათ. საინტერესო სანახაობა იყო. ბოთლები კი ისევ არ ჩანდა.

აქეთ-იქით ყურებაში თავლისფერ თვალებს შევეფეთე. კეთილი და სანდომიანი თვალები იყო, გავუღიმე. მათი პატრონი ჩემს მარჯვნივ იწვა წიგნის მკითხველთა “კლუბში”. მოკლე ღია ყავისფერი კულულები ჰქონდა. ფერმკრთალ კანზე და აპრეხილ ცხვირზე ეტყობოდა, რომ გერმანელი იყო. ნადია ერქვა და ჩემი არ იყოს, ჯინსებითა და მაისურით მოსულიყო. ისიც დაბნეული ჩანდა. ცოტა უცნაურად გამოვიყურებოდით ნახევრად შიშველი ეშხიანი ქალების ფონზე. გამიხარდა, რომ თანამოაზრე ვიპოვე. შევებით ამოვისუნთქე.

V

შუალამისთვის უკვე მთვრალი და მოხიბლული ვიყავი. ნადიამ ოთხი ბოთლი ლუდი მოიტანა და იქიდან სამი მე დავლიე. გერმანულად ვლაპარაკობდით, ჩანს, ალკოჰოლმა თავისი ქნა. ‘მკითხველთა კლუბში’ უკვე აღარავინ კითხულობდა, წიგნი აღარც კი ჩანდა. ჩემი მარცხენა მეზობლები — შავკერამანი უცხოელი და მსუქანი გერმანელი ერთმანეთს უქვე აქტიურად ეფერებოდნენ, და არა მარტო ზურგზე. მსუქანი ზურგზე იწვა და ხვნელობდა, უცხოელს კი ტანსაცმელი გაეხადა და შიშველი სხეულზე ეხახუნებოდა. ქალი, რომელიც მანამდე წიგნის ნაწყვეტებს გვიკითხავდა, მსუქანს კისერში კოცნიდა და ცალი ხელით უცხოელს ეფერებოდა. ლამაზი სანახაობა იყო. გარშემო ყველგან იგივე ხდებოდა რაც ‘წიგნის კლუბში’ — ქალები ჯვრულ-ჯვრულად განანილებულიყვნენ ლეიბებზე, ხალიჩებსა და ტახტებზე და ერთმანეთს ესიყვარულებოდნენ. ერთი წყვილი მაგიდაზეც კი ამძვრალიყო. ლაურას დანახვა მინდოდა, მაგრამ შიშველ სხეულებს შორის მისი ვერცხლისფერი თავი ვერსად ვიპოვე.

აქეთ-იქით ყურებაში ისევ თავლისფერ თვალებს შევეფეთე. კეთილი და ჩემნაირად დაბნეული თვალები იყო. გული ამიჩუყდა და გავუღიმე. ნადიამ მითხრა “du guckst so schön” და პირდაპირ ტუჩებში მაკოცა. ნადიას კარგი გემო ჰქონდა, ლუდის. მომეწონა მისი რბილი ტუჩები და მეც ვაკოცე. ნელ-ნელა ვკოცნიდით ერთმანეთს, ძალიან ნაზად და მგრძნობიარედ. სიამოვნებისგან ჟრუანტელმა დამიარა, ასეთ კოცნას ნაჩვევი არ ვიყავი.

was then that I came to appreciate the title given to the party: Laura was now wearing tight black panties instead of tight black trousers. Other women were in their underwear too. Some of them were wearing sexy thongs while others wore men’s briefs-style bikini bottoms. Still others wore short or long dresses, or men’s trousers – but probably with no underwear beneath. It was an interesting sight to behold. Still no sign of bottles, though.

While scanning the room, I came across a pair of honey-coloured eyes. They were kind and pretty eyes. I smiled. The person they belonged to was lying to my right, in the “book club”. She had short, brown curls. Her name was Nadja and, like me, she had come in jeans and a T-shirt. She too looked confused. We both looked a bit out of place against this backdrop of elegant, half-naked women. I was happy to find someone like me. I breathed a sigh of relief.

V

By midnight I was drunk and enraptured. Nadja brought four bottles of beer and I drank three of them. We spoke in German – apparently the alcohol helped me out. No-one was reading in the “book club” anymore. There was not even a book in sight. My neighbours on the left – the dark-skinned foreigner and the fat German – were enthusiastically caressing each other, and this time not only on each other’s backs.

The fat one layed on her back and moaned while the foreign girl had taken her clothes off and was rubbing against her body. The woman who had been reading the book was simultaneously kissing the fat one on the neck and caressing the foreign girl. It was a beautiful sight to behold. Similar things were happening all around. The women had split into groups and were expressing their affection to each other on the futons, carpets and couches. One couple was on a table. I tried to catch sight of Laura, but couldn’t find her silvery hair among the naked bodies.

Glancing around, I again saw those honey-coloured eyes. They were kind eyes that expressed the kind of confusion I was feeling. My heart skipped a beat and I smiled at her. “Du guckst so schoen,” she told me, and kissed me on the lips. Nadja tasted good – like beer. I liked her soft lips and I kissed her back. We kissed each other slowly, with great tenderness and sensitivity. A surge of pleasure rushed through my body. I wasn’t used to kissing like that. It was an unusual and pleasant feeling to not to feel stubble or a beard. I thought

უცნაური და სასიამოვნო გრძნობა იყო ახალგაზრსულ კანს ან წვერს რომ არ ვეხებოდი. ცოტა ხანს ამაზე ვიფიქრე, მერე კი კოცნა შევწყვიტე და ნადიას ვთხოვე აეხსნა თუ რას ნიშნავდა “du guckst so schön”. პასუხის ნაცვლად მან ისევ ვნებიანად მაკოცა და მერე ისევ და ისევ და ისევ და მერე, როცა კისერში მაკოცა, თვალები თავისით დამეხუჭა და დიდი ხანი ველარ გავახილე.

ცოტა ხანში მუსიკის ხმა მიწყდა და აღარც მსუქანი გერმანელი ქალის ხვნეშა მესმოდა. ნადია სახეზე მეფერებოდა რბილი თითებით და მკოცნიდა პირზე და ლოყებზე, კისერზე და მკერდზე. ნადიას ენა რბილი იყო და ხაოიანი, ლუდის გემო კი უკვე დიდი ხანია აღარ იგრძნობოდა. ნადიას გემო და ჩემი გემო ერთი გახდა. როცა ცოტა აზრზე მოვედი, მივხვდი, რომ მეც მიინდოდა მისი სხეულის შეგრძნება და ამიტომ, ერთი ხელი

about this for a while, then I suspended the kissing in order to ask Nadja to explain what “du guckst so schoen” meant.

But instead of answering, she passionately kissed me again and again. And when she kissed my neck, my eyes closed involuntarily and I couldn't open them again for a long time.

Soon after, the music seemed to stop and I couldn't even hear the fat German woman's moaning anymore. Nadja caressed my face with her soft fingers and kissed me on my mouth, my lips, my neck and my breasts. Nadja's tongue was soft and bumpy. I had long forgotten the taste of the beer. Nadja's taste and my taste became one.

When I came to a few moments later, I realized that I, too, wanted to feel her body. I slipped my

მაისურის ქვეშ შევუცურე და ზურგზე მივეფრე. ცხელი და რბილი კანი ჰქონდა — თითქოს ვიცოდი, რომ ასეც იქნებოდა. მეორე ხელით ლიფი გავუხსენი და მკერდზე შევეხე. მისი თბილი მკერდი მკვრივი, სავესე და ძალიან მგრძნობიარე იყო. ნადია კიდეც უფრო მაგრად მიმიხუტა. მივხვდი, რომ სრულიად მოვიხიბლე.

VI

იმ საღამოს, მოგვიანებით, ისევ ვერცხლისფერი ლაურა გამახსენდა. გამეღიმა — უკვე სრულიად ვიზიარებდი მისი და მისი მეგობრების აღფრთოვანებას ვაგინების მიმართ. მე და ნადია ფართიდან ერთად გამოვედით. უკვე ის დრო იყო, როცა მეტროს მუშაობა უნდა განეახლებინა. ნადია ველოსიპედით იყო, მაგრამ მეტრომდე მაინც გამაცილა. გზაში ციოდა და ვამთქნარებდით. ვთქვით, რომ კარგი ღამე იყო. სახლში ბედნიერი დავბრუნდი, გული ამოვარდნაზე მქონდა. საწოლში დავწექი თუ არა გადავწყვიტე, რომ მიუნჰენში აღარაფერი მესაქმებოდა..

მარიამ გაგოშაშვილი

hand under her shirt and caressed her back. Her skin was hot and soft – just like I knew it would be. With my other hand, I undid her bra and touched her breasts. Her warm breasts were supple, full and very sensitive. Nadja squeezed me harder. I was totally enraptured.

VI

Later on that evening, I thought of the silver-haired Laura and smiled: I now fully shared her and her friends' enthusiasm for vaginas. Nadja and I left the party together. The metro was about to start running over. Nadja was on her bike, but she accompanied me to the metro station. It was cold on the way and we were both yawning. We said it had been a good night. I returned home happy. My heart was racing. I lay down in bed and decided that I had no reason to go to Munich...

Mariam Gagoshashvili

მარტინ როხლინის კითხვარი ჰეტეროსექსუალებისათვის

“რა მოხდება, რომ მამაკაცებს ისევე მოგექცეთ, როგორც ქალებს ექცევიან? გადაუხადოთ დაბალი ხელფასი, ხელი შეუშალოთ დაიკავონ ხელმძღვანელი თანამდებობება და გამოვიყენოთ მათ წინააღმდეგ სექსიზმის სხვა ფორმები?” ცნობილი ფემინისტის, გლორია სტეინემის ამ შეკითხვამ, რომელიც სექსიზმის მომხრეებს არსებული მდგომარეობის სხვაგვარად დანახვას აიძულებდა, მარტინ როხლინის შთააგონა შეედგინა კითხვარი იმ ადამიანებისათვის, ვისაც სჯერა, რომ ყველა ჰეტეროსექსუალია ან ჰეტეროსექსუალი უნდა იყოს, სექსუალური ორიენტაციის სხვა ფორმები კი არასწორად, არანორმალურად მიაჩნია. ანკეტა იმ კითხვებითაა შედგენილი, რომელთაც ხშირად უსვამენ ხოლმე ჰომო და ბისექსუალ ადამიანებს. შეეცადეთ, სერიოზულად უპასუხოთ ამ კითხვებს ისე, რომ შეურაცხყოფილად ან გამასხარავებულად არ იგრძნოთ თავი.

1. რა არის თქვენი ჰეტეროსექსუალობის მიზეზი, რატომ გიყვართ სანინალმდეგო სქესის ადამიანები?
2. როდის და რატომ გადანწყვიტეთ, რომ ჰეტეროსექსუალი ხართ?
3. არის თუ არა თქვენი ჰეტეროსექსუალობა მხოლოდ გარდამავალი ფაზა, რომლის შემდეგ კიდევ შეიძლება განვითარდეთ?
4. არის თუ არა თქვენი ჰეტეროსექსუალობა თქვენივე სქესის ადამიანების მიმართ ნევროტული შიშის შედეგი? იქნებ, თქვენ უბრალოდ გეშინიათ ან გძულთ ისინი?
5. თუკი არასდროს გქონიათ სექსი თქვენივე სქესის წარმომადგენელთან, საიდან იცით, რომ არ მოგწონთ? იქნებ, არ შეგხვედრიათ თქვენივე სქესის კარგი პარტნიორი?
6. ვისთვის გითქვამთ თქვენი ჰეტეროსექსუალური ორიენტაციის შესახებ და როგორი იყო მათი რეაქცია?
7. რატომ ცდილობთ თქვენი ჰეტეროსექსუალობის დემონსტრირებას სხვებისათვის? განა არ შეიძლება, თქვენთვის იყოთ და არაფერი აგრძნობინოთ გარშემოყოფებს, ვისაც შეიძლება არ მოსწონდეს თქვენი ორიენტაცია?
8. რატომ ანიჭებენ ჰეტეროსექსუალები ასეთ დიდ მნიშვნელობას სქესს და ცდილობენ სხვებსაც მოახვიონ თავს საკუთარი ცხოვრების წესები?
9. აბსოლუტურად ზუსტადაა ცნობილი, რომ იმ ადამიანების დიდი უმრავლესობა, ვინც რყვნის ბავშვებსა და მოზარდებს, ჰეტეროსექსუალები არიან. შესაძლებელია, რომ ამ ფაქტების მოუხედავად, მივანდოთ მათი აღზრდა ჰეტეროსექსუალ მასწავლებლებსა და აღმზრდელებს?
10. კონკრეტულად რას აკეთებენ ქალები და მამაკაცები ლოგინში ერთად? ასეთი დიდი ანატომიურ განსხვავებულობის გათვალისწინებით, საიდან იცით, თუ როგორ უნდა მიანიჭოს სიამოვნება მამაკაცმა ქალს და პირიქით?
11. მიუხედავად იმისა, რომ საზოგადოება ყველანაირად მხარს უჭერს ქორწინების ინსტიტუტს, გაყრების რიცხვი განუზრელად მატულობს. რატომაა ჰეტეროსექსუალური ურთიერთობები ასეთი არამყარი და სუსტი?
12. შეგიძლიათ თუ არა, ენდოთ ჰეტეროსექსუალი ექიმებისა და ფსიქოლოგების პროფესიონალიზმს? არ გეჩვენებათ, რომ ისინი ცდილობენ თავს მოგახვიონ საკუთარი სექსუალური ორიენტაცია?
13. როგორც ჩანს, ბედნიერი ჰეტეროსექსუალები ძალიან ცოტანი არიან. არსებობს საშუალება, რომელიც დაგეხმარებათ ორიენტაციის შეცვლაში. არ გინდათ ისარგებლოთ ასეთი თერაპიით?

კითხვები შეიძლება გავაგრძელოთ. უპასუხეთ? არა? რატომ? ძნელია? კითხვები ცინიკურად გეჩვენებათ? ჰომოსექსუალებს კი ასეთ კითხვებს მუდმივად უსვამენ.

Martin Rochlin's heterosexuality questionnaire

Gloria Steinem illustrated the insanity of sexism by stating the question, "What if we do to men what is done to women?" She writes that if men were given lower paying jobs than women, lowered their chances of climbing the corporate ladder, and had to endure other forms of sexist acts they would be appalled and everyone would see the insanity of what is done to women. These words inspired Martin Rochlin to come up with the present questionnaire for those who believe every person is born heterosexual or should be one and that other forms of sexual orientation are abnormal. Questionnaire is composed of questions often asked to homo and bisexual persons. Try to seriously answer these questions without feeling being insulted or ridiculed.

- 1. What do you think has caused you to be heterosexual?**
- 2. When and how did you first decide you were a heterosexual?**
- 3. Isn't it possible your heterosexuality is just a phase you may grow out of?**
- 4. Is it possible your heterosexuality stems from a neurotic fear of people of the same sex?**
- 5. If you've never slept with a person of the same sex, how do you know you wouldn't prefer it?**
- 6. To whom have you disclosed your heterosexual tendencies? How did they react?**
- 7. Why do you insist on being so obvious, and making a public spectacle of your heterosexuality? Can't you just be who you are and keep it quiet?**
- 8. Why do heterosexuals place so much emphasis on sex? Why are they so promiscuous?**
- 9. The great majority of child molesters are heterosexuals. Do you really consider it safe to expose your children to heterosexual teachers?**
- 10. How can you enjoy a full, satisfying sexual experience or deep emotional rapport with a person of the opposite sex when the differences are so vast? How can a man understand what pleases a woman, or vice-versa?**
- 11. Even with all the societal support marriage receives, the divorce rate is spiralling. Why are there so few stable relationships among heterosexuals?**
- 12. Could you really trust a heterosexual therapist/counselor to be objective and unbiased? Don't you fear he/she might be inclined to influence you in the direction of his/her own preferences?**
- 13. There seem to be very few happy heterosexuals. Techniques have been developed that could help you change if you really wanted to. Have you considered trying psychotherapy or even aversion therapy?**

We can endlessly continue with more questions. Did you answer them? No? Why not? Is it challenging? Homos are frequently asked these questions.

PUBLISHED BY Inclusive Foundation

PRINTED in Cezanne Ltd.
140, Tsereteli Ave. Tbilisi, Georgia
Tel: 995 32 35 70 02
lika@cezanne-web.com

ELECTRONIC VERSION OF THE ISSUE IS
AVAILABLE AT INCLUSIVE FOUNDATION
WEBSITE
www.inclusive-foundation.org

MATERIAL PUBLISHED
IN THE MAGAZINE IS COPYRIGHT PROTECTED
AND NEEDS TO BE REFERENCED

MAGAZINE IS DISSEMINATED FREE OF CHARGE

Publication is financed by
COC Netherlands and
Heirich Boell Foundation

ISSUE DESIGNED BY: prntlock
COVER AND ILLUSTRATIONS BY: Ana Tabatadze

ISSUE IS PREPARED BY:

Eka Aghdgomelashvili
Paata Sabelashvili
Ana Kordzaia-Samadashvili
Shorena Dzeladze
Mariam Gagoshashvili
John Horan
Nino Bekishvili

ISSN 1512-2395

9 771512 239004